

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina IV Broj 54 Tuzla, rujan 1996. Cijena 100 BHD, 4Kn., 1DM

KRIZMA U RIMOKATOLIČKIM ŽUPAMA SOLI

BILI SU IZBORI - A POSLIJE IZBORA ?

Spomen park "Živičnički sokolovi" u Lugu

BILI SU IZBORI - A POSLIJE IZBORA?

Nezapisano povijest ne pamti. Sve je zapisano što se desilo u modernoj povijesti i narod pamti ono što je zapisano kako mu se sviđa. Pravilno i istinito tumačenje i pamćenje povijesti moguće je, izgleda samo u umjetnosti, dakle u romanu, u fikciji (Fiction = roman na engleskom.)

Na televiziji, sinoć, nakon predstave izbora, film o istrebljenju poljskih Židova u II. svjetskom ratu. Nema onih koji su ih istrijebili. Sv je u Poljskoj. U židovskim kućama žive Poljaci, uglavnom djeca i starci. U sinagogi se prođe Möbl. Oni koji danas žive u kućama Židova kažu da su oni pomalo tuknuli na kožu koju su štavili. Samo su im djevojke bile zgodne. Ljepše od Poljakinja jer nisu ništa radile. Svi se smiju osim jedne ozbiljne žene koja šuti. Bit će da njena djeca nisu na fakultetu, već možda u zatvoru. U Poljskoj iz vremena snimanja filma bilo je i te kako dobrih zatvora. A Poljaci na filmu opet siromašni. Od vozila imaju kola na pola konjske snage. Jedna kola - jedan konj. Kakve to veze ima sa izborima. Nikakve - ali će možda imati neke veze za 50 godina. Poslije izborne terevenke na TV - dolaze ozbiljne teme.

Dominantne stranke naroda likuju. Dobile su izbore. Narod im dao povjerenje. Združene liste opozicije zadovoljne. Kandidati su se tijekom izbora dobro počastili OESC-ovim parama, a poneki od njih ulazi u parlament. Barem oni koji još više po našim ulicama i koji su se zaljepili na našim zidovima. Važno je sudjelovati i postati MP (Member of Parliament), a pobijediti će drugi put.

OSCE-om su svi nezadovoljni. Oteo im glasove, pa odnio u Ameriku Klintonu. I njemu treba. Uskoro su i njemu izbori.

Združeni izgubili izbore, a ostali u parlamentu pa se raduju. Opet će biti u parlamentarnoj igri neki kao "sećeno cveće" dominantnih partija. Neki su već tijekom izbora pokazali da su sjajni trkači na srednje pruge, ali odustanu. Ti koji odustanu zovu se zečevi. Nakon izbora hadija primi prvo njih.

Narod moga kraja nije bio zadovoljan demokratijom iz 1986. i bunio se još 1971. A Združena lista računa da je 1986. ovdje bilo više demokratije nego 1996. u najdemokraciji entitetu i u najdemokraciji entitetu - Gnjuhlstanu Soli Tuzla. Narod moga entiteta nije bio sretan ni sa demokracijom iz 1986. pa što bi bio sretan sa demokracijom iz 1996. koju mu nudi Združena lista.

Mome entitetu iz okolnih sela Tuzle, Vareša, Fojnice, Busovače, Travnik dugo se ništa nije mijenjalo, a stajno se glasovalo. Okolo njih su se dešavale promjene, reforme, smjene, nove koncepcije, novoje vremena, a oni ostajali ustaše. Veliki broj ode u partizane, ali kad se vrate kući - opet ustaše. Ustaše '41, ustraše '45. (tada su zvali i križari) ustaše '71., i ustaše '91. Ma kako oni ustali, ma kako se oni borili - njima se zaljepi etiketa - ustaše. Mijenjaju im imena sela, pa Široki Brijeg postaje Lištica. Na njihovom gruntu prave široka čela, a gdje nema čumura ne prave ništa. Ostaje ekološki čista čovjekova okolica. Eto zašto su i 1996. glasovali za svoju dominantnu zajednicu iako se u velikom broju nalaze rasuti po svijetu i po entitetima, od Grahova do Sidneja.

Predsjednik, u obraćanju UN, opet spominje samo svoj narod. Poziva moj narod da se vrati, u svoje domove gdje ga čeka policija u zelenom i "Crni labudovi". Moj entitet ipak radije ostaje u Čapljini, a neki se sele u Drvar. Narod ostaje tamo gdje ima svoju policiju svoju općinu i svoje generale.

Kakve veze ima film o istrebljenju poljskih Židova s izborima u Bosni: 96?

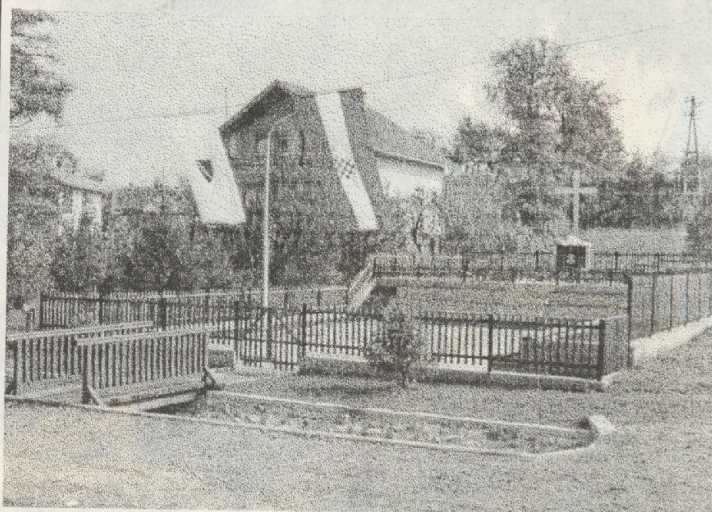
Hoće li neki momak od 66 godina 2050-ete koji živi u kući drugog entiteta kazati: "Malo su tuknuli, ali su im ženske bile fain. Eto zašto su izbori velika odgovornost za sve kandidate koji politički ne žive od danas do sutra, brinući se za svoj entitet."

Prema očekivanjima i prema namiještanjima nacionalne stranke slave pobjedu. Sve ide po starom. Dominantna stranka akcije neće prihvatiti uredbu o otkupu stanova. Široki Brijeg će ostati Široki Brijeg, a Lištica će ostati rijeka. Kraljeva Sutjeska će postati dovište, a fratri će ponovno tražiti ahdnamu. Onda će za dvije godine doći novi izbori.

A. Lj.

OTVOREN JE SPOMEN-PARK "ŽIVINIČKI SOKOLOVI" U LUGU

"O, Hrvatska, mati, Nemoj tugovati! Zovi, samo zovi, Svi će sokolovi Za Te život dati!"

Luga je hrvatsko mjesto odmah pored Živinica. Na ulazu u ovaj gradić, odmah s desnu stranu, deset je minuta hoda do centra sela. I osim po Ivi Andriću-Lužanskom, koji je po rodnome Lugu dobio svoje drugo ime, on je poznat, a i to je vezano i za Lužanskoga, po Živiničkim sokolovima, prvoj i elitnoj postrojbici Hrvatskoga vijeća obrane u Solima.

Počeci priprema za obrambeni rat datiraju još od studenog 1991. godine. Tad je počelo djelovanje Živiničkih sokolova u naselju Luga. Sokolovi su stasali od voda do bojne. Oni su jedan od korijena iz kojih je izrasla 115. brigada HVO "Zrinski". Sukob sa JNA na Sprečanskom mostu u Malinama, 27. travnja 1992., bio je početak oružanih borbi i otpora velikosrpskom agresoru.

"Živinički sokolovi" znaju punu istinu o Sprečanskom mostu jer su u trenutku značajnome za povijest na njemu bili. Baš kao i na Majevici, Gradačcu ili Boderištu. Prošli su sva ratišta, prošli su put slave, ali i put tuge. Dvadeset šest sokolova s toga se puta nije

nikada vratilo u svoje Živinice. Znaju to Živiničani i Lužani, znaju ponaosob svaku priču o svojim herojima koji su dali život Domovini. I izgradili su im spomenik, zapravo cijeli Spomen-park.

Spomen-park Živinički sokolovi veliko je zdanje koe u svojem sastavu ima i mali amfiteatar, te spomenik s imenima poginulih iznad kojega je golemi križ. Građen je dragovoljnim radom članova HDZ-a Živinica kojima je trebalo 40 akcija za izgraditi ga. To je najmanje, kažu, što su mogli učiniti.

- Gradili smo ga s puno ljubavi i željom da se ovi momci nikada ne zaborave. I sada, kad smo ga završili, naša briga za njih, za njihove obitelji, ne prestaje - kazuje Zdenko Tadić, predsjednik HDZ-a u Živinicama, idejni tvorac, projektant i prvi graditelj ovoga spomen-obilježja.

A Spomen-park je blagoslovio Živinički župnik i prvi svećenik tuzlanskoga dekanata don Šimo Janjić. Po tome je don Šimo predvodio svetu misu zadušnicu, a tu su bili i predašnji živinički župnici.

Izgradnja Spomen-parka "Živinički sokolovi" koštala je oko 70 tisuća njemačkih maraka, a trećina sredstava prikupljena je u dijaspori. Ostatak je iz donacija domaćih gospodarstvenika, te od sredstava žviničkoga HDZ-a. Na otvaranju spomen obilježja zlatnim, srebrenim i bronačnim donatorima, poduzećima i pojedincima uručene su zahvalnice i makete spomenika.

U Lugu se tom prigodom okupilo oko tisuću Živiničana još jedan puta odati počast poginulim. Bilo je tužno, ali dostojanstveno. Nazočnima su se obratili mnogi, među ostalim Zdenko Tadić, Ivo Andrić-Lužanski, predsjednik Županijskoga odbora HDZ-a Soli, utemeljitelj Živiničkih sokolova i predsjednik Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata HR Herceg-Bosne - podružnice Soli, te Miro Grabovac Titan, predsjednik Udruge dragovoljaca domovinskog rata HR Herceg-Bosne, pukovnik Hasan Muratović i dr. Oni su svojim govorima podsjetili na slavni put ove postrojbe, istaknuvši da se žrtve ne smiju nikada zaboraviti.

- Nijedan od ovih mladića za koje smo danas govorili Svetu misu nije mobiliziran po pozivu, svi su dragovoljci. Njima nisu trebali politički savjeti i političke odluke. Jednostavno, Živinički

sokolovi nastali su iz nužde da bi se zaštitili Hrvati, i naši susjedi Muslimani-Bošnjaci - kazao je Ivo Andrić-Lužanski dodavši: "Vrijeme plača i suza je iza nas, ali nikada ne zaboravimo ove mladiće koji su nam svima izborili slobodu i domovinu".

- Nemojte biti tužni - poručio je Miro Grabovac Titan obiteljima poginulih i nastavio:

- Neka budu tužni oni što su pobjegli. Vi trebate biti ponosni jer će vaši sinovi zlatnim slovima biti upisani u povijest hrvatskoga naroda. Oni su goloruki išli na tenkove, i bili su uvijek hrabri, jer su znali da se brane, da nisu agresori - istaknuo je Titan.

Ukazom Predsjedničkoga vijeća HR Herceg-Bosne devet palih sokolova dobilo je Spomenicu domovinskog rata koju je njihovim obiteljima uručio Ivo Andrić-Lužanski. Za ostale je, kako rekoše, postupak u tijeku.

POGINULI PRIPADNICI POSTROJBE HVO ŽIVINIČKI SOKOLOVI

Milenko Andrić
Meho Alić
Salih Alić
Jozo Barić
Zlatko Barišić
Ibro Bešić
Mufidin Bešić
Mladen Đulabić
Seid Hatunić
Ivica Iličić
Juro Jakić
Zdravko Josipović
Goran Kulić

Mijo Lučić Mićo
Marko Lugonjić
Josip Maunoga
Mijo Mišić Bebe
Milenko Nukić
Matija Pavić
Šiman Pavić
Ivo Pavičić
Šimo Pavlović
Dragan Petrović
Ivica Petrović
Hariz Umihanić
Vjeko Vasilj

POSTHUMNO ODLIKOVANI BOJOVNICI 115. BRIGADE HVO-a

Zapovjednik 115. brigade HVO "Zrinski", Zvonko Jurić, uručio je u petak 4. listopada 1996., u Tuzli prve dočasničke činove obiteljima poginulih bojovnika te brigade. Za vrijeme ratnog puta od 1992. do kraja 1994. godine, kad je odlukom tadašnjeg Predsjedništva BiH prestala postojati, u brigadi "Zrinski" poginulo je 48 branitelja. Jedan od njih je posthumno odlikovan činom bojnika, trojica činom satnika i 44 činom časničkog namjesnika.

Zapovjednik Jurić se u svojem govoru prisjetio ratnog puta "najveće svetinje Hrvata Soli". "Dali smo veliku žrtvu u obrani ovih prostora. Zato se nerazumno odlukom muslimanskog čelnništva u BiH, uspjesi 115. brigade HVO "Zrinski" ne mogu izbrisati. Ako je nema u vojnom smislu, ona je tu među nama. Živjela je, živi i živjet će u našim srcima. Mnogo toga još moramo završiti. Naši poginuli sinovi su naša obveza i ne smijemo njihovu žrtvu iznevjeriti", poručio je Jurić.

Udruga obitelji hrvatskih branitelja poginulih i nestalih u Domovinskom ratu HR HB, podružnica Soli, u cjelosti se skrbi za članove obitelji poginulih, posebice za djecu i starije. "No, poteškoća je puno. Iz Herceg Bosne dobivamo sve što nam pripada, ali pomoć očekujemo i od ovdašnjih vlasti", rekla je tom prigodom Eva Tomić, predsjednica Udruge.

Z. Banović,

Mnoga su izaslanstva toga dana položila cvijeće i zapalila svijeću ispred središnjega križa u spomen parku: HDZ, udruge, rođaci, svećenici...

Spomen-park "Živinički sokolovi" njima je u spomen. Ne samo Sokolovima, ili vitezovima 115. Zrinski, već svim hrvatskim vojnicima koji se s ratišta ne vraćaju.

Boris ČURKOVIĆ

OBJAVLJENI REZULTATI IZBORA

ČLANOVI PREDSJEDNIŠTVA BOSNE I HERCEGOVINE

Za članove Predsjedništva u naredne dvije godine izabrani su: **Alija Izetbegović, Krešimir Zubak i Momčilo Krajišnik.**

Objavljajući rezultate izbora za Predsjedništvo Bosne i Hercegovine Robert Frowick je priopćio da će slijedeće dvije godine, dakle do slijedećih izbora na kojima će se izabrati nova garnitura sa četvrogodišnjim mandatom, Predsjedništvom predsjedati Alija Izetbegović. Upitan zašto je tek sada, kada su prebrojani glasački listići, objavljeno da neće biti rotacije na čelnoj funkciji, Frowick se pozvao na višeg savjetnika Organizacije za evropsku sigurnost i suradnju, u čije tumačenje Ustava, kako je rekao, ne treba sumnjati.

U Aneksu 4. Daytonskog sporazuma koji je zapravo tekst Ustava (daytonske) BiH, stoji: "U prvom mandatu Predsjedništva, predsjedavajući će biti onaj član koji dobije najveći broj glasova. Poslije toga način izbora predsjedavajućeg rotacijom ili na drugi način odredit će Parlamentarna skupština u skladnom članku 4."

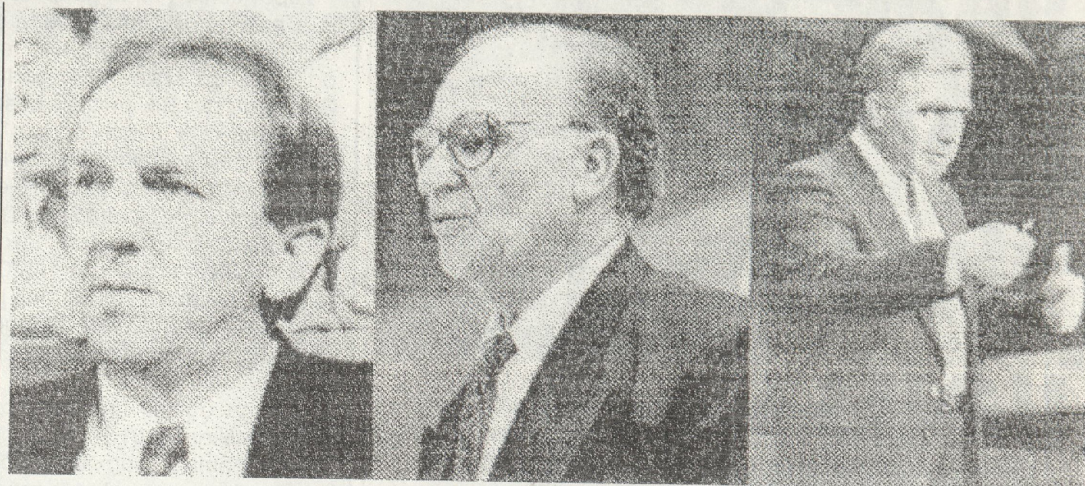
Sada već nakon objavljenih svih izbornih rezultata bit će i dogovor o raspodjeli čelnih funkcija, a s obzirom da je predsjednik Predsjedništva Alija Izetbegović, druge funkcije će pripasti predstavnicima Hrvata i Srba. Jasno je, da niti jedan narod neće moći imati monopol na čelne funkcije.

Kandidati koji su na izborima za članove Predsjedništva BiH zauzeli drugo mjesto:

Ivo Komšić, Zdrvena lista BiH,
Haris Silajdžić, Stranka za BiH,
Mladen Ivanić, Demokratski patriotski blok Republike Srpske - Narodni savez za slobodan mir.

ZASTUPNIČKI DOM BOSNE I HERCEGOVINE

42 zastupnika (28 iz Federacije i 14 iz Republike srpske)
Stranke su dobile slijedeći broj mjesta:
Stranka demokratske akcije 16
Hrvatska demokratska

Nova trojka na čelu nove BiH - Krešimir Zubak, Alija Izetbegović i Momčilo Krajišnik

zajednica.....	8
Stranka za BiH.....	2
Zdrvena lista BiH.....	2
Srpska demokratska stranka (srpskih zemalja).....	9
Stranka demokratske akcije.....	3
Narodni savez za slobodan mir (Savez za mir i progres).....	2

ZASTUPNIČKI DOM FEDERACIJE BOSNE I HERCEGOVINE 140 zastupnika

Stranke su dobile slijedeći broj mjesta:

Stranka demokratske akcije.....	78
Hrvatska demokratska zajednica.....	35
Zdrvena lista BiH.....	11
Stranka za BiH.....	11
Demokratska narodna zajednica.....	3
Hrvatska stranka prava.....	2

Nemaju zastupnike slijedeće stranke:

Žena BiH, Liberalno-bošnjačka organizacija BiH, Stranka privrednog prosperiteta BiH, Liberali BiH, Bosanska stranka, Bosanskohercegovačka patriotska stranka, Građansko-demokratska stranka, Vladimir Srebrov.

NARODNA SKUPŠTINA REPUBLIKE SRPSKE

SDS (srpskih zemalja).....	45
Stranka demokratske akcije.....	14
Narodni savez za slobodan mir (Savez za mir i progres).....	10
Srpska radikalna stranka (RS).....	6
Demokratski patriotski blok RS.....	2
Stranka za BiH.....	2
SDPBiH, UBSD, MBO, HSS.....	2
Srpska patriotska stranka - Spas.....	1
Srpska stranka Krajine.....	1

KANTONALNE SKUPŠTINE

KANTON 1 - (UNSKO-SANSKI) 50 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	1
Stranka demokratske akcije.....	39
Zdrvena lista BiH.....	1
Stranka za BiH.....	3
Demokratska narodna zajednica.....	6

KANTON 2 - (POSAVSKI) 20 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	17
Stranka demokratske akcije.....	3

KANTON 3 - (TUZLANSKO-PODRINJSKI) 50 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	3
Stranka demokratske akcije.....	33
Zdrvena lista BiH.....	9
Stranka za BiH.....	5

KANTON 4 - (ZENIČKO-DOBOJSKI) 59 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	9
Stranka demokratske akcije.....	40
Zdrvena lista BiH.....	4
Stranka za BiH.....	6

KANTON 5 - (GORAŽDANSKI) 31 mjesto

Stranka demokratske akcije.....	26
Zdrvena lista BiH.....	1
Stranka za BiH.....	4

KANTON 6 - (SREDNJOBOSANSKI) 55 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	23
Stranka demokratske akcije.....	29
Zdrvena lista BiH.....	2
Stranka za BiH.....	1

KANTON 7 - (NERETVANSKI) 50 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	26
Stranka demokratske akcije.....	21
Zdrvena lista BiH.....	1
Stranka za BiH.....	2

KANTON 8 - (ZAPADNO- HERCEGOVAČKI) 31 mjesto

Hrvatska demokratska zajednica.....	29
Hrvatska stranka prava.....	2

KANTON 9 - (SARAJEVSKI) 45 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	3
Stranka demokratske akcije.....	28
Zdrvena lista BiH.....	8
Stranka za BiH.....	6

KANTON 10 - (LIVANJSKI) 15 mjesta

Hrvatska demokratska zajednica.....	13
Stranka demokratske akcije.....	2

SURADUJTE U HRVATSKOM GLASNIKU! PRETPLATITE SE NA NAŠ LIST!

Hrvatski Glasnik, rujan 1996.

U BOSNI I HERCEGOVINI

Rekli su o izborima:

KREŠIMIR ZUBAK

Potvrda političke zrelosti Hrvata

SARAJEVO - Zamoljen da komentira izbore, predsjednik Federacije BiH i budući član Predsjedništva Krešimir Zubak pohvalio je organizaciju izbora, istaknuvši da je problema bilo najvećim dijelom zbog pogrešaka OSCE-a i manjkavih biračkih popisa, ali to nije značajnije utjecalo na rezultate. Posebno se osvrnuo na sigurno stanje, koje je, kako je rekao, bilo vrlo dobro, osobito na području Federacije pod nadzorom HVO-a, gdje nije zabilježen ni jedan incident. Izbori su potvrdili da su ljudi dali povjerenje nacionalnim strankama, što je i normalno. BiH kao međunarodno priznata država tek se stvara i u njoj se sada određuju odnosi među narodima.

HDZ je očekivao pobjedu, rekao je Zubak, istaknuvši da se potvrdila politička zrelost hrvatskog naroda, koji je svjestan da se ovim izborima određuje politička sudbina Hrvata u BiH. Hrvatska demokratska zajednica dokazala se i u Domovinskom ratu i svojom borbom za ravnopravnost Hrvata u BiH, posebice zato što drži da je Bosna i Hercegovina država i hrvatskog naroda, koji u njoj mora biti ravnopravan.

Glede izjava Frowicka i Bildta da neće biti izmjenljivog mandata u Predsjedništvu, Zubak je istaknuo da zasad o tome ne želi govoriti, ali to će biti prva stvar o kojoj će se voditi rasprava u budućem Predsjedništvu BiH.

(Ž.G.)

BOŽO RAJIĆ:

Predsjedništvo HDZ BiH, po Rajićevim riječima, ocijenilo je kako su se sve političke prosudbe ove stranke uoči izbora pokazale točnim. "Mi smo i prije izbora tvrdili kako će HDZ osvojiti više od 90 posto glasova hrvatskog naroda u BiH i stanoviti broj glasova pripadnika drugih naroda koji u politici naše stranke vide prosperitetnu politiku, politiku mira i okretanja prema zapadnim integracijama", rekao je Rajić.

Predsjedništvo HDZ BiH

Hrvatski Glasnik, rujan 1996.

također je ocijenilo kako je predizborna promidžba provedena iznimno uspješno te da je nastupima njenih kandidata vraćena nada u mir svima kojima je do toga stalo. "U našoj promidžbi nije bilo ekstremnih istupa niti zveckanja oružjem. Naša poruka bila je i ostala mir i mi smo kao stranka na to uistinu ponosni", rekao je Rajić.

Hrvatski je narod i na ovim izborima pokazao kako je politički najjedinstveniji, ocijenio je predsjednik HDZ BiH ističući kako su svi ciljevi stranke ostvareni jer su njezini kandidati dobili 36 mandata u Zastupničkom domu Federacije i osam u Zastupničkom domu BiH dok su uvjerljive pobjede ostvarene u županijama s hrvatskom većinom.

"HDZ više je puta sugerirao partnerskoj strani u Federaciji da se prekine politička šutnja prema Srpskoj demokratskoj stranci koja je legitimni nositelj političke volje srpskog naroda. Mi ćemo u tom smislu otvoriti dijalog sa SDS-om, ali ne idemo paktirati ni s kim. Nama koalicije nisu bile potrebne ni prije ni poslije izbora, ali moramo odgovoriti na otvorena pitanja ako želimo živjeti u jednoj državnoj zajednici", rekao je Rajić podsjećajući kako bez toga neće biti moguć ni povratak izbjeglih i prognanih.

Po Rajićevim riječima HDZ podupire što bržu uspostavu tročlanog Predsjedništva, a pitanje mandata predsjedavajućeg trebalo bi riješiti pregovorima, s tim da se svaki član smjenjuje na toj funkciji. Bošnjačkoj će se strani predložiti da u roku od dva tjedna budu konstituirani novi organi

vlasti u svim veležupama.

Predsjedništvo HDZ BiH odlučilo je pokrenuti inicijativu za uspostavu hrvatske nacionalne zajednice Herceg-Bosne, a u taj bi proces trebale biti uključene sve udruge hrvatskog naroda u BiH. "To će biti nacionalna zajednica hrvatskog naroda na cijelom području BiH", objasnio je Rajić. On je istaknuo da ta zajednica neće biti nadomjestak HR HB u smislu državno-pravnih ingerencija.

(Hina).

PRVA SJEDNICA PREDSJEDNIŠTVA BiH

Tročlano Predsjedništvo BiH i službeno je najviša vlast

Članovi Predsjedništva postigli su suglasnost da se inauguralna sjednica Zastupničkog doma Skupštine BiH i Predsjedništva BiH održi 5. listopada u Sarajevu / Istakuta važnost organiziranja Vijeća ministara prije 30. listopada / Postignut dogovor o ravnopravnoj uporabi "sva tri jezika i oba pisma u javnom komuniciranju"

"Predsjedništvo BiH od ponedjeljka u 16 sati i službeno je najviša vlast u BiH, iako je prvi sastanak donekle neslužben", kazao je visoki predstavnik za provedbu mirovnog sporazuma u Bosni i Hercegovini Carl Bildt nakon prvog sastanka trojice članova novoizabranog Predsjedništva BiH - Alije Izetbegovića, Krešimira Zubka i Momčila Krajišnika - organiziranog u velikoj tajnosti i održanog uz nadzor jakih snaga IFOR-a u restoranu "Saraj", na izlasku iz Sarajeva prema Palama.

Bildt je također naglasio da i nakon održavanja prvog sastanka Izetbegovića, Zubaka i

Krajišnika, nepuna 24 sata nakon potvrđivanja izbornih rezultata, ostaje još puno problema koje treba ukloniti i prijeći težak put, "no taj proces je počeo, učinjen je prvi i zato važan korak".

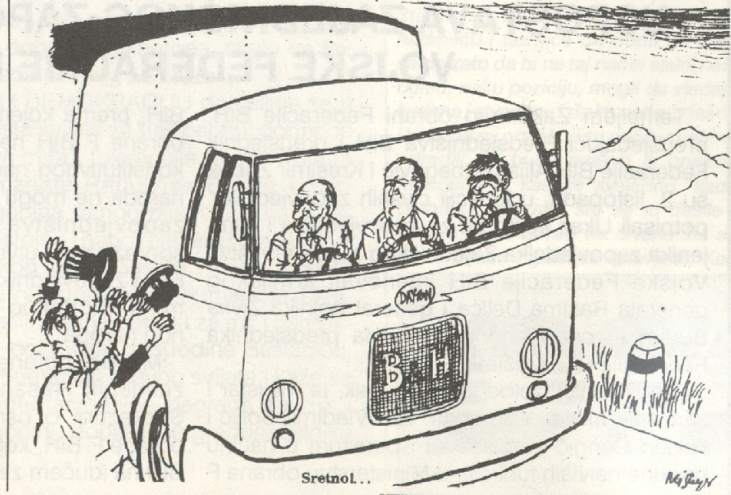
Sastank tročlanoga Predsjedništva BiH bio je zatvoren za javnost, a u utorak je objavljena zajednička izjava Izetbegovića, Zubaka i Krajišnika o tome što je dogovoreno u "Saraju". Članovi Predsjedništva BiH, uz još jedanput potvrđenu "svoju privrženost i obvezu da podupru i brane Ustav Bosne i Hercegovine", postigli su suglasnost da se inauguralna sjednica Zastupničkog doma Skupštine bosne i Hercegovine i Predsjedništva BiH održi 5. listopada u Sarajevu (bliža lokacija i protokol utvrdit će se posredstvom Ureda visokog predstavnika), a otpočeli su i razgovori u svezi s uspostavom Vijeća ministara koje bi trebalo organizirati do kraja ovog mjeseca.

U izjavi za TV-Pale srpski član Predsjedništva BiH Momčilo Krajišnik imao je, međutim, svoj dodatak o mjestu održavanja prve sjednice Zastupničkog doma Skupštine BiH, pojašnjivši kako srpska strana traži da se prva sjednica Zastupničkog doma održi na mjestu na kojemu bi zastupnicima iz "republike srpske" bila zajamčena puna sigurnost. Izjava koju bi tada dali zastupnici, po njegovim riječima, "ne bi se smatrala nikakvom prisegom".

Članovi Predsjedništva BiH, kako nadalje stoji u zajedničkoj izjavi, ističu važnost organiziranja Vijeća ministara prije 30. listopada "poradi mogućnosti otpočinjanja razgovora s međunarodnim finansijskim institucijama za pomoć u obnovi čitave Bosne i Hercegovine tijekom idućih godina". Postignut je i dogovor o ravnopravnoj uporabi "sva tri jezika i oba pisma u javnom komuniciranju", a upućen je i poziv medijima da "slijede članove Predsjedništva" u upostavi pozitivne političke klime, povjerenja i tolerancije među narodima.

Odmah bi trebala biti uspostavljene i izravne telekomunikacijske veze između članova Predsjedništva. Također, svi zatočnici, osim onih protiv kojih je pokrenut postupak pred Haškim sudom, trebaju biti pušteni na slobodu.

(MARIO MARUŠIĆ)
VJESNIK, 2. listopada 1996.
Pripremio: J. N.

SDA, ZDRUŽENA LISTA I STRANKA ZA BIH - ZAJEDNO?

TUZLA - Konstituirajuće zasjedanje Skupštine županije Tuzlansko-podrinjske dogodit će se u srijedu, bit će svečarskoga karaktera i na njemu će biti izabrani zastupnici doma naroda federalne skupštine iz ove županije. To bi bila poruka zajedničkoga priopćenja četiriju parlamentarnih stranki čiji su se predstavnici sastali u subotu u uredu župana Tuzlansko-podrinjskoga.

Premda u priopćenju nije navedeno da je na tome sastanku bilo riječi o konstituiranju izvršne vlasti u Županiji, te o stranačkoj raspodjeli zastupničkih mandata federalnoga Doma naroda iz ove županije, javnosti je to poznato. Od petorice Bošnjaka u Domu naroda ići će 4 iz SDA i jedan iz Stranke za BiH, Hrvati će svoja dva mandata raspodijeliti na HDZ i Zdrugu listu, koja će nominirati i dva zastupnika iz reda "ostalih".

HDZ je protiv ovakva prijedloga, jer smatra da ima pravo na oba hrvatska zastupnička mjesta u Domu naroda, budući da je na izborima osvojio više od polovice hrvatskih glasova, no to vjerojatno neće utjecati na izbor hrvatskih članova Doma naroda iz ove županije, budući da je SDA na izborima osvojio skoro dvije trećine mjesta u županijskoj Skupštini.

Stranka za BiH i Zdruga lista ovakvom raspodjelom mandata za Dom naroda dobivaju. Dobit će i više, jer je na spomenutom sastanku župan Hadžić kazao kako je "predsjednik (Izetbegović) sugerirao da se u izvršnu vlast uzmu sve parlamentarne stranke". U faktičnome smislu svakako, a u formalnome je to za sada upitno, SDA stupa u koaliciju sa Zdrugom listom BiH i Strankom za BiH najmanje na razini županija gdje je osvojila vlast!

I ma koliko to izgledalo čudno, jer se koalar da bi se vlast osvojila, a kada se osvoji ne dijeli se ni s kim, ovakav je slijed muslimanske politike bio očekivan. Vladajući SDA osvojio je ponovno u svim muslimanskim županijama apsolutnu vlast - najniži postotak u Tuzlansko-podrinjskoj županiji od 66%, dok su se oporbene muslimanske

partije borile za opstanak na političkoj pozornici. U suštinskom pogledu, njihovi se politički programi ne razlikuju bitno od temeljne platforme SDA. Oni čak, budući da djeluju iz oporbe, pa nisu pod lupom međunarodne javnosti, mogu reći mnoge stvari na glas. Tako su recimo Silajdžić i Komšić u više navrata na predizbornim skupovima i javnim nastupima iznosili tezu o reintegriranoj Bosni i Hercegovini kao federaciji županija, što je suprotno daytonskom sporazumu koji je jasan u pitanju postojanja dva entiteta. A poznato je da su sve stranke potpisale izjavu o prihvaćanju daytonskoga sporazuma, što je bio jedan od uvjeta njihova izlaska na izbore.

Osim toga, nije slučajno da je upravo Zdruga lista u županiji Tuzlansko-podrinjskoj dobila mandate Hrvata i "ostalih". To je, čini se, i bila suština njezina postojanja - pridobiti za muslimansku politiku što veći broj Hrvata i Srba.

I sada će, se svi skupa, pred svijetom prikazati kao najpluralniji narod u Bosni i Hercegovini, a Izetbegović će dobiti dodatne poene jer je svojim političkim neprijateljima pružio ruku. Izetbegović dobiva i dragocjenu šutnju oporbe, jer su u dijelu Federacije pod nadzorom

Armije BiH socijalne tenzije iznimno visoke, invalidi su skoro pa svakodnevno na ulicama, umirovljenici se nadaju svibanjskim mirovinama, proizvodnja uglavnom nije pokrenuta. A to su upravo bili i najjači aduti oporebe u izbornome natjecanju.

Sve u svemu, Izetbegović je učvrstio svoju poziciju, ostaje za vidjeti hoće li i na razini Federacije i države pružiti ruku oporbi za popunu mjesta namjenjenih Muslimanima-Bošnjacima. Predizborna koalicija, ili prije partnerstvo, s HDZ-om se naprosto raspalo. HDZ će vjerojatno odgovoriti na ovu Izetbegovićevu odluku, pa je za očekivati da će društvo zastupnicima iz Zdrugene liste, u Domu naroda na bošnjakim klupama, praviti zastupnici Abdićeve Demokratske narodne zajednice, izabrani iz hrvatskih županija. Slična (recipročna) stvar će biti i s izvršnim vlastima županija. A time se njihov nacionalni predznak samo podebljava. Zbog čega to odgovara Izetbegoviću koji želi reintegriranu BiH, kada je to očit put ka tri entiteta?

BORIS ĆURKOVIĆ

Š FIDUCIA

DRUŠTVO JEDNOG LICA ZA PRUŽANJE POSLOVNIH USLUGA STRUČNI I KONSULTATIVNI POSLOVI VEZANI ZA OSNIVANJE I RAD PODUZEĆA

USPOSTAVA ZAJEDNIČKOG ZAPOVJEDNIŠTVA VOJSKE FEDERACIJE BiH

Temeljem Zakona o obrani Federacije BiH, predsjedajući Predsjedništva BiH i predsjednik Federacije BiH Alija Izetbegović i Krešimir Zubak su 2. listopada, u funkciji civilnih zapovjednika, potpisali Ukaz kojim su za zapovjednika i zamjenika zapovjednika Zajedničkog zapovjedništva Vojske Federacije BiH imenovali armijskog generala Rasima Delića i general bojnika Živka Budimira, priopćeno je iz Ureda predsjednika Federacije BiH Krešimira Zubaka.

Predsjednici Izetbegović i Zubak, te ministar i zamjenik ministra obrane F BiH Vladimir Šoljić i Hasan Čengić potpisali su Sporazum o načinu popune najviših funkcija u Ministarstvu obrane F

BiH, prema kojemu ministar i zamjenik ministra obrane F BiH ne mogu istodobno biti iz istog konstitutivnog naroda F BiH. Također, iz istoga naroda ne mogu biti ni zapovjednik Zdrugene zapovjedništva i njegov zamjenik. Tim je sporazumom utvrđeno i to da ministar obrane F BiH i zapovjednik Zdrugene zapovjedništva ne mogu istodobno biti pripadnici istog konstitutivnog naroda.

Ministar obrane F BiH Vladimir Šoljić i njegov zamjenik Hasan Čengić danas su potpisali Sporazum o osnovnome ustroju Ministarstva obrane F BiH, kojega bi trebala potvrditi Vlada F BiH na idućem zasjedanju.

OSNOVANA UDRUGA HRVATSKIH GOSPODARSTVENIKA SOLI

TEMELJ - MALA PODUZEĆA

TUZLA - Svoju političku opstojnost Hrvati u Soli potvrdili su 14. rujna ove godine, a sada im u procesu učvršćivanja mira slijedi rad na gospodarskom razvoju i podizanju kvalitete življenja. Shvaćajući to, a na inicijativu Pododbora za gospodarstvo HDZ-a Soli, Hrvati ovih prostora su osnovali Udrugu hrvatskih gospodarstvenika Soli. Za predsjednika Udruge jednoglasno su izabrali mr. Dragana Kovačevića. O ciljevima i zadacima koje je pred sebe stavila druga njen prvi predsjednik kaže:

"Prije svega potrebno je točno utvrditi kakvim potencijalima raspolazemo, a potom isplanirati kako usmjeriti taj potencijal. Naš prvi cilj je iskoristiti sve mogućnosti za što brži razvoj svih grana gospodarstva, a time i bolji standard i budućnost Hrvata na ovim prostorima. Kako bismo to ostvarili posebno ćemo raditi na predstavljanju naših gospodarstvenika cjelokupnom tržištu BiH i Republike Hrvatske" rekao nam je mr. Kovačević, te dodao:

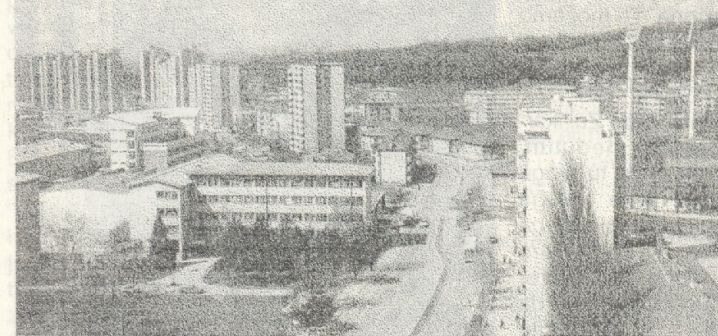
"Samo na području općine Tuzla raspolazemo s više od 60 posto afirmiranih poduzeća kojima su na čelu hrvatski gospodarstvenici. Postoje svi uvjeti za povezivanje s gospodarstvenicima na cijelome prostoru BiH i dalje. Naš program zasnovano na privatnom vlasništvu, prije svega na razvoju malih poduzeća koja se lakše prilagođavaju tržišnim uvjetima" čuli smo od predsjednika novoosnovane Udruge hrvatskih gospodarstvenika Soli, Dragana Kovačevića.

G. Banović

U očekivanju lokalnih izbora

POVJERENJE ZA ZNANJE

Jedna halabuka je prošla. Druga je na redu. Kome dati povjerenje, onima koji znaju šta treba raditi, ili galamdžijama

Prva faza prvih demokratskih izbora nakon krvavog rata je protutnjala. Jeste li još pod dojmom sve one halabuke i utrkivanja tko će biti prvi, tko drugi, treći...

Da vas podsjetimo. U općini Tuzla za Predsjedništvo države BiH glasači su se izjasnili ovako: za Aliju Izetbegovića glasovalo je 23.234 Tuzlaka, za Harisa Silajdžića 13.492, za Krešimira Zubka 6.608, Ivu Komšića 6.429, za Seada Avdića 5.341. SDA je dobila 22.748 glasova za Parlament BiH, Zdruga lista 21.145, Stranka za BiH 5.650, a HDZ 6.433. Za Parlament Federacije za SDA glasovalo je 22.832 građana Tuzlanske općine, za Zdrugu listu 20.794, HDZ 6.312, a za Stranku za BiH 6.125.

Kada je riječ o "lokalnoj" samoupravi, eto tu se odmah stvari

bitno mijenjaju. SDA u općini Tuzla tu nema potporu, pa je na prvom mjestu Zdruga lista sa 23.743 glasa, SDA sa 20.964, HDZ 6.225, a Stranka za BiH 4.510 glasova.

Narod tuzlanski sada s velikom znatiželjom očekuje one najlokalnije izbore, to jest izbore za vlast koja im najviše može pomoći i biti pri ruci, ali i najviše ih zakiniti. Općinski izbori, kako je već objavljeno, bit će održani u drugoj polovici studenog, od 22. do 24. ovog mjeseca. Nisu se uvažile žalbe, jadrkovke, preporuke, programi stranaka, da se druga runda BiH prvih poslijeratnih izbora odloži za proljeće 1997. godine. Jedni su to predlagali jer ne vjeruju da će se svi propusti što su se dogodili za državne i kantonalne izbore moći tako brzo otkloniti, drugi da

PRESS CENTAR OPĆINE TUZLA

SAOPĆENJE ZA JAVNOST

u povodu dodjeljivanja Zlatne povelje za mir i demokraciju Internacionalne lige humanista gradonačelniku Tuzle, Selimu Bešligiću

Nakon Vajmarske nagrade za ljudska prava i Internacionalne nagrade za mir, Vijeće Internacionalne lige humanista donijelo je Odluku da se gradonačelniku Tuzle **Selimu Bešligiću** dodijeli Zlatna povelja za mir i demokraciju, kao najveća nagrada ove međunarodne asocijacije koja je 1976. godine osnovana u Sjedinjenim Američkim Državama.

U obrazloženju koje je 11. rujna 1996. godine iz Filadelfije, preko Udruženja humanista Zeničko-dobojskog kantona, stiglo na fax gradonačelnika Bešligića između ostalog se kaže:

ZLATNA POVELJA ZA MIR I DEMOKRACIJU dodjeljuje se u znak trajne zahvalnosti humanista svijeta za Vaš osobni doprinos razvoju demokracije, uspostavi mira i tolerancije na prostorima suverene i međunarodno priznate Republike Bosne i Hercegovine. Vi ste tokom svih godina ratnog djelovanja na prostorima Bosne i Hercegovine dostojno i nepokolebljivo branili ideje zajedništva, tolerancije, ljudskog dostojanstva i mira, upravo onako kako su to osnivači Internacionalne lige humanista 1976. godine zacrtali u svojoj Deklaraciji. Zlatna povelja za mir i demokraciju koju Vam dodjeljujemo, poštovani gospodine Bešligiću, Povelja je koju Vam dodjeljuju humanisti čitavog svijeta - kaže se u obrazloženju ove visoke internacionalne nagrade za mir i demokraciju koja je za 1996. godinu dodijeljena gradonačelniku Tuzle Selimu Bešligiću.

imaš vlast u rukama, može se sakriti i nešto što je u ratu "zdrpljeno" pa da se ne otkrije prava istina, a može se i doći u poziciju da se probiješ u visoke narodne i međunarodne vode, te da se "pošteno" zaradi. Pošto je sada na redu radikalna promjena sustava, privatizacija državne imovine, (čitaj narodne, nas svih), vraćanje nekada nacionalizirane (čitaj ote) privatne imovine, e tu se može proći i ovako i onako ako si neka narodna fora, ili si obični smrtnik. Kada vidite tko se sve kandidirao da dođe do vlasti, onda se s pravom pitate kako će on s tim svojim znanjem i ponašanjem rješavati probleme invalida, umirovljenika, daka i studenata, bolesnih ljudi, kako će zaustaviti proteste rudara i drugih nezaposlenih koji će sutra izbiti na površinu. Kako će svi ti pojedinci restrukturirati naše gospodarstvo, stvoriti uvjete da se razmaše privatni sektor, da se sve ovo kapitalizira, izvede iz ustavnih okvira socijalističke proizvodnje?

Ako pogledate kako sada funkcionira ova država (s još uvijek nekom vrstom ratne ekonomije i pravde) onda, brate, vidite da mnogi koji su se dokopali vlasti u ratu trebaju odmah ići iz ureda i fotelja, jer što nije, nije za nekoga. Na jednoj strani imate da se ne plaćaju, jer nisu podšisani, ili ne znaju ubrati ako su predviđeni, brojni porezi i doprinosi, a ovamo nema crkavice za ratne invalide i umirovljene. Pogledajte kakav se uvozni automobilski park kreće po ulicama i putevima bez plaćanih registarskih tablica, s jeftinim gorivom i mazivom, koliko je dviza narod stromašni dao za te uvozne krtije, a ovamo nema radnih mjesta, nema novaca za invalidine, mirovine, socijalne pomoći! To vam je zato što netko nije znao ili htio uzet pare od onih koji imaju i dati onima koji su ih zaslužili. Pogledajte samo kakve su nam biračke spiskove te novopečen birokrate napravili pa toliki narod ne može glasovati. Svatko se danas dao u neki svoj šverc pa općenarodne i državne poslove nitko dobro ne radi. A treba tolike ljude vratiti na njihova ognjišta, treba namiriti toliku pokradenu i uništenu imovinu, treba djecu školovati, bolesti liječiti. Narod siromašni će sve to osjetiti tek kada bude za popravak zuba morao dati 20 do 30 DM, za operaciju 2000 do 3.000 DM, platiti školarinu za dijete... U kapitalizmu nema ništa džaba, a tek u kapitalizmu ima prava demokracije (tako teorija kaže).

Pošto će uskoro doći do opće smjene svih i svakoga, izuzev onih koji sjede u privatnim firmama, dobro bi bilo da se svi koji su po nekoj stranačkoj liniji, ili ne daj Bože rođačkoj, došli do posla, fotelje, položaja, počnu spremati za reizbor. Čujemo se da do lokalnih izbora treba izvršiti teritorijalna općinska rekonstrukcija. Po svemu sudeći toga neće biti do druge polovice studenog.

Mato BIKIĆ

DTG d.o.o. TUZLA p.o. ING

PREDSTAVLJANJE KNJIGE

U četvrtak 12. rujna 1996. godine u Kristalnoj dvorani Hotela "Tuzla" održana je promocija knjige OKOVANA BOSNA - razgovor o Bosni: Adila Zulfikarpašića, Vlade Gotovca, Mike Tripala i Ive Banca.

Moderator razgovora bio je Mladen Maloča, a tekst je priredio Vlado Pavlinić.

Izdavač: Bošnjački institut, Zürich 1995.

Jedan od promotora bio je dr. fra Luka Markešić, profesor na Franjevačkoj teologiji u Sarajevu

U cijelosti donosimo njegov tekst:

Drago mi je što mogu sudjelovati u predstavljanju jedne izuzetne knjige - RAZGOVORA O BOSNI. Izuzetne po svom metodi i sadržaju. Metod je, naime, ove knjige sokratovskoplatonski, koji postavlja pitanja i traži odgovore na njih razgovorom ili dijalogom više sudionika koji traže istinu. Sadržaj, pak, jest Bosna, i to OKOVANA BOSNA. To je glavna tema razgovora četvorice dobrih poznavatelja Bosne, k tome još takvih kojima je ona na srcu, žele je spasiti od opasnosti podjele i sačuvati u njezinoj cjelovitosti. Odmah da kažem, to je također razgovor prožet dubokom nadom da će se usprkos svemu Bosna osloboditi svojih okova, i okovana Bosna postati - SLOBODNA BOSNA. Ova se teza o Bosni u razgovoru sugovornika razvija u obliku spirale (od početne riječi do završnog teksta), a ta spirala dijalog ostaje posve otvorena i za sve druge sugovornike, koje zapravo traži da se uključe u krug razgovora o tome tako važnom pitanju.

Tako je već u samoj knjizi u taj krug uključen i novinar-moderator Mladen Maloča i pisac predgovora Krsto Cvičić. I svaki čitatelj ove knjige uključuje se u taj krug i postaje sudionik toga razgovora o Bosni. Makar se i ne slagao u svemu sa sugovornicima u ovoj knjizi, pa i polemički raspravljao s njima, kako to i oni sami čine. I to, zapravo, daje ovoj knjizi posebnu vrijednost, a čitateljima pruža zanimljivost.

Tako shvaćam i ovaj svoj prilog u predstavljanju ove knjige, kao uključivanje u krug razgovora o Bosni, te kao teolog želim pridonijeti i nešto svoje za osvjetljavanje "slučaja Bosna" i nalaženja pravoga rješenja u traženju zajedničke istine i dobra.

U tom smislu bih želio ukazati osobito na tri aktualna pitanja ove knjige i na njih se barem ukratko i osobno osvrnuti.

1. Pitanje bogumila i franjevaca u srednjovjekovnoj bosanskoj državi,

2. Uloga Katoličke crkve u NDH i njezina sadašnja uloga u BiH,

3. Laički karakter države BiH i vjerski fundamentalizam.

Već sam razgovor o tako važnim i velikim, a istodobno vrlo kompleksnim pitanjima, pokazuje svu aktualnost i zanimljivost ove knjige, te odvažnost sugovornika u njoj da ne bježe ni od takvih tema. Pa i uz rizik da ostanu nedorečeni, ili možda namjerno ne kažu sve da se i sam čitatelj izazove na traženje cjelovite istine. Takva je već narav ove knjige, po svom metodi i sadržaju, kako sam već na početku kazao. No, podimo istim redom u prikazu ovih pitanja.

1. PITANJE BOGUMILA I FRANJEVACA U SREDNJOVJEKOVNOJ BOSANSKOJ DRŽAVI

O bogumilima i franjevcima se govori na više mjesta i na više stranica ove knjige. Time već sugovornici ukazuju na njihovu važnost za ostvarenje bosanske državnosti. Razgovor ponekad poprima i polemički ton, jer se njihovi stavovi razilaze. Osobito što se tiče bogumilstva ili točnije njegova značenja za bosansku državu u srednjem vijeku i danas. Tako, npr. gosp. Adil Zulfikarpašić pridaje posebnu važnost bogumilima i bogumilstvu; to je za njega osnova bošnjačke nacije! Gosp. Ivo Banac i Vlado Gotovac smatraju, međutim, da je to ipak beznačajno, više stvara iluzije ili je "skretanje u nekakvu etnološku mitologiju" (str. 41). Prema njima, bošnjačka nacija ima svoje druge važnije povijesne temelje i odrednice od bogumilstva. I teško se s tim ne složiti.

Što se tiče bosanskih franjevaca, kod sugovornika također postoje razlike u tumačenju njihove uloge, premda manje značajne, i u tom se dolazi uglavnom do zajedničkog stava. Prema Ivi Bancu, pamćenje o srednjovjekovnom bosanskom kraljevstvu, koje se potiskuje u muslimanskoj zajednici u otomanskom carstvu, "živi unutar katoličke zajednice, odnosno djelovanjem učenih ljudi te zajednice, koji su bili isključivo franjevci. Tako se kontinuitet bosanske

državnosti čuva tim posredstvom i dolazi u moderno r a z d o b o l j e nacionalnih formiranja preko te spona. To možemo čak i dokumentirati preko različitih kronika" (str. 37).

Gosp. Adil Zulfikarpašić, međutim, smatra da tu ulogu vrši prije svega boumilstvo, vidi ga čak i kod franjevaca, pa kaže: "Mogu vam reći da je tradicija b o g u m i l s t v a sačuvana i kroz franjevce" (str. 39). I u prosudbi uloge bogumila za bosansku državost on je vrlo kategoričan kada tvrdi: "Borba protiv paterena ili Bosanske crkve, bila je i borba protiv bosanske države. Valja imati na umu da su franjevci došli u Bosnu kao inkvizitori. Oni su kao katolički red imali zadaću da katoliziraju Bosnu... Bogumilstvo je pak bilo utjelovljenje nezavisnosti Bosne" (str. 41). Ivo Banac je drugačijeg mišljenja, te kaže: "Uopće ne sumnjam da je cilj katoličkih redova, ne samo franjevaca, u razdoblju srednjovjekovne bosanske države bio u tome da se potpuno afirmira katoličanstvo kao jedina vjera u Bosni i Hercegovini. Ali ne vidim da je to nužno uključivalo i osporavanje bosanske državnosti. Jer, Stjepan Tomašević je nesumnjivo bio katolik" (str. 42).

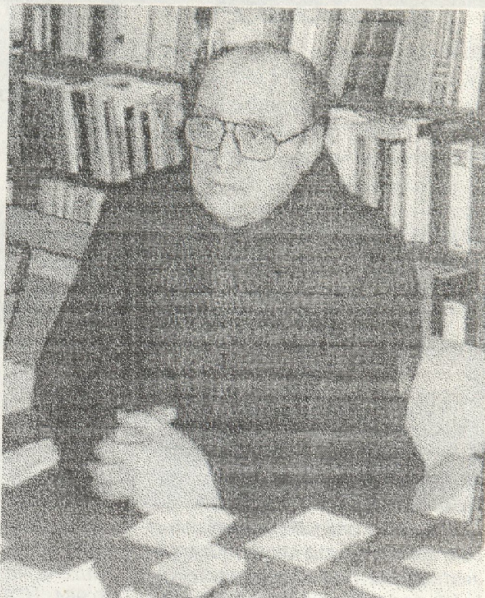
Uključujući se u ovaj razgovor, ovdje bih iznio također nekoliko svojih zapažanja kao prilog daljoj pravnstvenoj diskusiji o tome: Prvo, "državotvornost" bosanskih franjevaca je neosporna, ali ona nije nipošto isključiva i jedina. Zato je dobro ukazati na sve druge nositelje državotvornosti BiH, što očito s dobrom namjerom želi gosp. Adil Zulfikarpašić. Koliko je to samo bogumilstvo ili netko drugi, stvar je povijesne istine koja, na žalost, još nije dovoljno jasna u slučaju bogumilstva.

Drguo, želio bih također ovdje upozoriti na odnos Vatikana odn. Katoličke Crkve prema srednjovjekovnoj Bosni, što se izražava i u slanju franjevaca tu od samog pape Nikole IV, koji je prije toga boravio u Bosni i dobro je poznao: a) Šaljući franjevce u Bosnu, Vatikan je, zapravo, htio time

sprječiti stalne ratničke pohode, agresiju na Bosnu, sa strane Ugarske. Naime, kao razloge te agresije na Bosnu sa Zapada uzimalo se postojanje heretičkih vjerovanja tu. Zato Papa šalje franjevce kao posve pravovjerne ili "inkvizitore" (ovaj pojam nije imao u to vrijeme pejorativno, nego pozitivno značenje propovjednika pravovjerja), koji su osobito u to vrijeme pa i kasnije u cijeloj povijesti Crkve vršili izrazito mirotvornu ulogu po duhu nenasilja Franje Asiškoga. A time je htio isključiti upravo slanje vojske i vojne pohode na Bosnu!

b) Vatikan je tada, i time također, podržavao stvaranje bosanske države: Franjevci postaju savjetnici na dvoru bosanskih banova i kraljeva. Pape daju kraljevske krune bosanskim vladarima u znak priznanja njihove države, što je u to vrijeme u Europi značilo međunarodno priznanje kao danas od Ujedinjenih nacija. I danas (kakve sličnosti!), Vatikan odn. Papa daje među prvima svoje priznanje bosanske države.

c) Kada je, opet, došla s druge strane opasnost za Bosnu, agresija s Istoka od turske imperije, tadašnji Papa Pio II. je u to vrijeme bio zapravo jedini otvoreni zagovornik obrane Bosne. Na žalost, kao ni ovaj danas nije to mogao spriječiti.

2. ULOGA KATOLIČKE CRKVE U NDH

U knjizi se govori posve otvoreno o NDH kao državi u kojoj su učinjeni zločini, osobito nad Srbima i Židovima, a također se prikazuje i njezina politika prema

muslimanima kao samo prividno promuslimanska, a u stvari uperena protiv njih, što se pokazuje na razne načine, sve do zabrane imena "Bosna" 1943!

O tome je uglavnom već sve poznato, pitanje je samo prihvaćanja ili ne prihvaćanja određenih istina i njihovih tumačenja, osobito odnosa uzroka i posljedica u cijeloj kompleksnosti zbivanja na Balkanu od početka našega stoljeća do drugog svjetskog rata.

Među ostalim, u knjizi se govori i o ulozi Katoličke Crkve u NDH, te ju se okrivljuje zbog šutnje ili tovošenog sudjelovanja u tim zločinima. Sugovornici govore o tome posve otvoreno. Nema tabu tema. Pogotovo je nužno govoriti o moralnim pitanjima odn. o kršenju moralnih načela i vrednota među ljudima, ma tko to činio. Zločini uvijek do neba vapiju za pravdom! I to čini ovu knjigu ne samo zanimljivom, nego i svojevrsnim apelom za ljudska prava i pravdu među ljudima i narodima.

Kao svoj prilog razgovoru o toj temi ovdje bih opet iznio neka svoja zapažanja:

Nije dobro davati uopćene negativne ili pozitivne sudove o ulozi Katoličke Crkve u NDH, jer je bilo također vrlo odlučnih otpora navedenim zločinima, i to jednako u Hrvatskoj i BiH. Ovdje bih spomenuo samo neke od takvih javnih otpora:

a) Biskup fra Alojzije Mišić iz Mostara odmah početkom rata je napisao i javno obznanio svoju poslanicu protiv ustaških zločina. Na žalost, poslijeratni komunisti su zaplijenili svu arhivu biskupije i otada se zameo svaki trag toga svjedočanstva jer ono nije odgovaralo tadašnjoj kampanji protiv Katoličke Crkve.

b) Uprava Franjevačkog reda u Rimu je poslala Upute franjevcima hrvatskog jezičnog područja još u srpnju 1941., gdje među ostalim piše: "Franjevci ne smiju imati nikakva udjela u progonima Srba i Židova, u oduzimanju njihovog imetka, pokretnog i nepokretnog, u isel-

OKOVANA BOSNA

javanju Srba u Srbiju i naseljavanju Hrvata u dosadašnjim srpskim naseljima. Dosljedno tome, ni jedan franjevac ne smije biti:

- u odborima i sudovima u istraživanju krivnje četnika i drugih Srba prema Hrvatima, te izricanju kazne prema naprijed spomenutim;

- u odborima i uredima za naseljavanje Hrvata u srpskim naseljima i na imanjima oduzetim Srbima;

- u odborima i uredima za iseljavanje Srba i oduzimanje njihova imetka.

Ni franjevačke župe, ni samostani, ni provincije ne smiju primati na dar ni kupovati ni pokretna ni nepokretna dobra, koja su prije rata pripadala Srbima i Židovima".

Ni franjevačke župe, ni samostani, ni provincije ne smiju primati na dar ni kupovati ni pokretna ni nepokretna dobra, koja su prije rata pripadala Srbima i Židovima".

Da su je franjevci toga stvarno i idržali, pokazuje i slučaj Tomislava Filipovića ili Majstorovića: Franjevačka provincija Bosna Srebrena ga je odmah, već 1942., izbacila iz svoje zajednice nakon što se otkrilo da je sudjelovao s ustaškom jedinicom u nekim zločinima. Ali, uspskos takvom časnom postupku, kojim se javno i odlučno pokazao otpor zločinima jednog režima, cijelo vrijeme poslijeratnog komunističkog režima taj je čovjek nazivan "fratrom-koljačem". Upravo radi istih razloga protuckrvne propagande, kao i kod prethodnog slučaja, bez ikakvog obzira na istinu o tom slučaju. Takvih otpora je bilo mnogo, i ne smiju se oni prešućivati ili pokrivati suprotnim slučajevima, kojih je nažalost također bilo.

Ovaj razgovor o prošlosti Katoličke Crkve sigurno nije bez razloga i potiče na razmišljanje o njezinoj ulozi u sadašnjim zbivanjima agresije i zločina na Bosnu. Za istinitu i pravednu procjenu, sadašnju i buduću, navest ću samo ove izvore (ne želeći postavljati nikakve paralele s prošlim ponašanjima Crkve):

a) Priznanje BiH od strane Vatikana već 20. kolovoza 1992., a

kasnije više puta poziv Pape Ivana Pavla II. kojim traži "humanitarnu ingerenciju", u stvari intervenciju međunarodne zajednice da zaustavi zločine u Bosni.

b) Izjavu Franjevačke provincije Bosne Srebrene već iz rujna 1992., potpisanu od fra Petra Anđelovića, provincijala, o BiH kao suverenoj i nezavisnoj državi.

c) Pripćenje kard. Vinka Pljčica u sarajevskoj katedrali, na Veliku Gospu, 15. VIII. 1995., gdje daje retrospektivno pozitivni stav Crkve prema BiH i kritički stav prema njezinim osporavateljima ili rušiteljima.

3. LAIČKI KARAKTER DRŽAVE BIH I VJERSKI FUNDAMENTALIZAM

U ovoj knjizi se govori o još jednom važnom pitanju - laičkom karakteru bosanske države i o opasnosti vjerskog fundamentalizma za nju (uz bok nacionalnog fundamentalizma). I na to valja upozoriti kao osobito vrijedan i aktualan doprinos ove knjige.

Vlado Gotovac o tome kaže: "Jedan od najvećih poslova, možda čak temeljni, bit će osiguranje laičkog karaktera države.

Protiv njega su dvije tradicije - tradicija Srpske pravoslavne crkve i tradicija šerijatskog prava... Samo je katolicizam, treći partner susreta, već naučio lekciju laicizma, dakako još ne posve, još ne do kraja; jer klerikalizam nije posve nestao.

Pretpostavka je bosanskohercegovačke države da svi pristanu na to, da država u svim svojim elementima bude odijeljena od vjere" (str. 145-146).

S tim se, može se reći, bezrezervno slažu svi sugovornici, i to je rijedak konsenzus njihovih različitih mišljenja u ovoj knjizi. Međutim, pritom oni ne zalaze u samu problematiku povijesnih odnosa države i vjere odnosno Crkve - zloupotrebe s obje strane - niti tumače suvremena rješenja. Vjerojatno to podrazumijevaju općeprihvaćenim ili u jednom ovakvom razgovoru ne stižu

kazati. No, ipak je to potrebno, radi dobre države i vjere (Crkve) kao dviju stvarnosti koje se međusobno prožimaju u životu čovjeka, kojije isti subjekt i države i vjere, a ujedno se razlikuju po svojoj naravi i cilju.

Stoga bih, također, u ovom pitanju iznio nekoliko svojih opaski kao prilog razgovoru o tako aktualnoj temi:

a) Laička država - da! Laicistička država - ne!

b) Fundamentalna vjera - da! Vjerski fundamentalizam - ne!

Ovdje bi se svrnulo samo na neprihvatljivost laicističke države i fundamentalističke vjere, zato što je to manje jasno od stavova o laičkoj državi i fundamentalnoj vjeri, što je uglavnom općenito prihvatljivo i civilizacijski usvojeno.

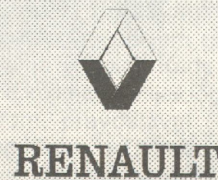
Laicistička država je, naime, neprihvatljiva vjerniku i Crkvi jer im ograničava ili čak zabranjuje politikom nasilja da slobodno ispovijedaju vjeru u Boga (primjeri staljinističkog komunizma, ili državnog totalitarizma i terorizma dovoljno su poučni!). Iskustvo, pak, Boga i vjera u njega jest jedno od najosnovnijih iskustava čovjeka (iskustvo nacionalnog svetoga, transcendentnoga...), i to ga tek čini integralnim čovjekom. Stoga, laička država mora poštivati slobodu vjere u Boga, koja je konačno temelj svih drugih sloboda i prava čovjeka.

S druge strane, vjerski fundamentalizam je neprihvatljiv civilnom društvu i državi jer ograničava ili čak zabranjuje, pa i nasiljem, da država bude autonomna u svom području života i djelovanja, što joj pripada upravo po Božjem redu i zakonu. Država, naime, kao i sva zemaljska bića i stvari imaju po Božjoj stvaralačkoj volji i djelu svoju vlastitu narav i zakone života i djelovanja.

Zato je vjerski fundamentalizam zapravo ateističan u sebi jer ne priznaje Božje određenje stvorenih bića i stvari.

Prema tome, pravilni je odnos između vjere i Crkve, s jedne strane, i države i društva, s druge strane - odnos partnerstva, dijaloga i suradnje, a ne međusobne isključivosti i neprijateljstva. To znači: slobodna vjera u slobodnoj državi!

Fra Luka Markešić

RENAULT

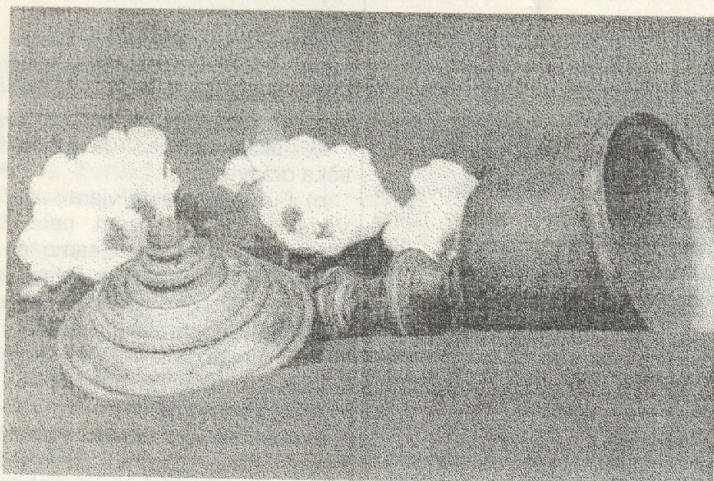
A.K.S. GRABOVIČKIĆ D.J.L. SA P.O. TUZLA
Tel.+ 387 75 31 425, 821 186; Fax 821 186

CONCESIJA
GRABOVIČKIĆ

SALON VOZILA:
231-683
MALOPRODAJA
DIJELOVA:
233-420

ZAVJET KRVLJU POTPISAN

Ilustracija sa naslovne strane knjige

Među najzanimljivijim i najjužnijim knjigama koje su u 1996. tiskane spada ZAVJET KRVLJU POTPISAN, autorice S. M. SLAVICE BULJAN, FDC, izdavač: Ured za DRINSKE MUČENICE, Zagreb. Knjiga na 437 stranica, bogato ilustrirana i dokumentirana. Najbolji prikaz knjige dao je naš kardinal i nadbiskup Vinko Puljić u PREGOVORU knjige, te ga prenosimo u cijelosti.

- U rukama imate knjigu koja je više od pisanih redaka. U njoj je nastojanje da se uprisutne životi žrtvovani za vjeru i ljubav koja je jača od smrti. Život i smrt u vjeri i ljubavi bacaju svjetlo koje pobjeđuje mržnju. Prihvatiti takav život i smrt moguće je, jer za ono što se voli, za to se umire. A za što se umire, to ne odumire.

Knjiga je pisana u vrijeme kada se tako često spominje Drina i kada njezinim brzacima ponovno teče ljudska krv kao posljedica ratnog ludila proizvedena iz glava i srdaca ispunjenih mržnjom. Životi sestara jesu svjedočanstvo ljubavi prema Bogu i bližnjemu, borbe za čovjeka i očuvanje duhovnih vrednota po kojima se čovjek prislićuje Bogu i nalazi smisao življenja. Provincija "Božje Providnosti" družbe sestara Kćeri Božje ljubavi povjerila je taj odgovorni posao sestri Slavici Buljan. Nakon vrijedna rada ona je prikupila svjedočanstva i dokumente o životu, radu i mučeničkoj smrti sestara koje su živjele i redovnički djelovale na Palama u blizini Sarajeva a mučeničku smrt našle, jedna negdje u planini, a četiri na rijeci Drini u Goraždu.

Prolistajmo zajedno stranice knjige koja vam je u rukama. Prvo, Bosna plemenita, Pale i

Ratna 1941. godinavode nas kroz povijest ove naše drage bosanske zemlje i upoznaje s tadašnjom crkvenom hijerarhijom. Slijedi prikaz dolaska sestara Kćeri Božje ljubavi u Bosnu. Kratka povijest mjesta Pale, o kojem se u vrijeme pisanja ove knjige jako puno govori, završava opisom nastanka i rada "Marijina doma" na Palama te prosvjetnog, karitativnog, zdravstvenog i ekumenskog djelovanja sestara tijekom 30 godina (1911-1941). Ratna 1941. govori o političkim i ratnim sukobima u istočnoj Bosni.

Druge, čitamo naslov **Od Pala do palma mučeništva**, gdje se opisuje mučeničku smrt pet sestara: s. M. Berchmane Leidenix, s. M. Krizine bojanc, s. M. Jule Ivanišević, s. M. Antonije Fabjan i s. M. Bernadete Banja. Živjele su svoje redovništvo i snagom Božjom do smrti ostale vjerne evandeoskim i redovničkim zavjetima. To je snaga istinske ljubavi koja ne gubi ni onda kada umire, jer tada zapravo počinje živjeti u punini, počinje živjeti u Bogu. Zato njihova ljubav nije gubitak nego dobitak vječne ljubavi i svjetla, pobjeda svjetla ljubavi nad tamom mržnje.

Život sestara mučenica jest poglavlje u kojem je život svake pojedine sestre življeni roman. Iako pisana riječ nikada ne može biti dovoljna da dočara život, u ovim recima moguće je naći brojne iskre sestarske dobrote, plemenitosti i izgaranja za druge. U zemlju Bosnu mnogi su dolazili i iz nje odlazili. Sestarska zajednica, sa svojim članovima iz raznih naroda, ostade u višenacionalnoj sredini a

sestre ugradiše svoje živote za dobro drugih. U susretu s brojnim kulturama i same dadoše svoj pečat misijskim radom i ekumenskim djelovanjem te ostaviše svijetli trag evandeoski življene Istine.

Sjedeće poglavlje pod naslovom **Fama sanctitatis** nalazi nam odlomke iz tadašnjeg i kasnijeg tiska, radio emisija i važnih dokumenata te pušta da do izražaja dođu umjetnici kista i pera. Jednostavno nas povlači nasljedovanje i štovanje mučenica, a istaknuto je i javno i tajno zalaganje vjernika, svećenika i redovnica te polustoljetno uprisutnjenje svijetlih likova što je pravi preludij za čast oltara Drinskih mučenica.

Na kraju knjige donešene su četiri skupine dokumenata: 1) pisma i dokumenti sestara mučenica; 2) dokumenti o odvođenju i mučeništvu sestara u Goraždu; 3) izjave sestara i 4) relevantniji članci iz tiska. Više objavljenih slika pomaže da pisana riječ postane bliža.

Knjiga je pisana u vrijeme kada svi žele vidjeti ono o čemu se govori i u takvu ozračju dolazi nam ovaj poziv na svetost. Čitajući ovu knjigu ta nam svetost dolazi na dohvata ruke i postaje bliza i vidljiva. Osjećamo kako je Bog bliz čovjeku po svojim svecima. Uvjeren sam da ćeš Ti,

dragi čitaocē, nakon čitanja ove knjige osjetiti potrebu da i Tvoj život postane još ljudskiji, plemenitiji i bliži Bogu i čovjeku. Zajedno ćemo osjetiti veličinu i ljepotu Kristove ljubavi koja osvaja ljudska srca i provlači svojom milošću. Ujedno ćemo otkrivati ljepotu života opredijeljena za Krista i ostvarena po vjernosti redovničkim zavjetima i ljubavi prema Kristu i čovjeku. U vrijeme kada su poremećene brojne vrednote otkrivamo istinske vrijednosti za koje valja živjeti, a ako treba, i umirati.

Drinske mučenice ostaše svijetli lik čistoće srca i vjernosti zavjetima. U vrijeme nastupa zla i ratnog ludila čovjek se zgraža nad strategijom genocida u koju je uključeno ponižavanje i silovanje majki, žena, djevojaka i djevojičica. Tu ljudska pamet staje a nastupa snaga Božjeg duha koja obnavlja srca i savjesti te u javnom mnijenju izgrađuje pravi sustav vrijednosti. Neka i ova knjiga bude doprinos izgradnji hrabrih i vjernih srdaca te u javnosti ugradi prave vrijednosti u borbi za čovjeka i njegovo dostojanstvo.

Zahvaljujem svima koji su uložili velik trud da skupe svjedočanstva i približe nam divne likove Drinskih mučenica. Svima, koji budu otkrivali svjetlo evanđelja u ovim bakljama vjernosti, želim da ujedini srca kako bi ove mučenice bile što brže uzdignute na čast oltara te nas istinski zagovarale na našem životnom putu u vjernosti Bogu, Crkvi i savjesti.

S. Paulina Semenčić: Drinske mučenice

UBOJSTVO ČASNE SESTRE U KAKNJU

U Kaknju je u ponedjeljak 30. rujna 1996. godine u 20,15 sati ispred zgrade Caritasa u neposrednoj blizini župne crkve sv. Petra i Pavla, sa šest uboda nožem ubijena časna sestra Danka Jurčević, rođena 1950. u Vitezu. Kakanjski župnik don Petar Jukić je izjavio da ne znamo prave povode za to ubojstvo, a da je policija, nakon očevida rekla, da se vjerojatno radi o planiranom ubojstvu i da je "ubojica bio profesionalac".

Već u utorak, 1. listopada o.g. uhićen je Josip ČOKAR rođen 1957. u Kaknju. Osumnjičenog su

na području viteške općine uhitili djelatnici viteške Policijske postaje i on je priznao da je počinio ubojstvo. Osumnjičeni je i prije osuđivan zbog kriminala, a sklon je konzumiranju alkohola i uzimanju narkotika.

U srijedu je preuzvišeni nadbiskup i kardinal Vinko Puljić s velikim brojem svećenika i časnih sestara te mnoštvom građana vodio pogrebne obrede preminule časne sestre. Sahrani su bili nazočni svećenici i časne sestre tuzlanskog kraja.

Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" objavilo je priopćenje

S. Dubravka Moharić, provincijalka glavarica, oprašta se sa s. Dankom

u kojem osuđuje ubojstvo časne sestre Danke Jurčević, članice Reda Kćeri Božje ljubavi. U priopćenju se navodi da "sve indicije govore da se radilo o planiranom ubojstvu koje je na surov način, sa šest uboda nožem, izvršila ruka profesionalnog zločinca, odnosno ubojice. Sestra Danka bila je vrijedna članica NAPRETKA, djelujući za svoje Društvo i u najtežim ratnim prilikama. Tragična smrt sestre Danke povećava niz ubojstava nevinih ljudi, pripadnika Crkve katoličke..."

Ovim putem izražavam najdublju sućut Redu Kćeri Božje ljubavi, obitelji i svim prijateljima i znancima sestre Danke.

HG

Molitva uzoritog kardinala msgr. Vinka Puljića i svećenika kod odra pok. sestre Danke

LAKRDIJA PRAVEDNOSTI

Uz pedesetu obljetnicu sudskoga procesa kardinalu Alojziju Stepincu Slobodna Dalmacija piše:

"U režiranom postupku 'revolucionarnoga pravosuđa' zagrebački je nadbiskup i hrvatski metropolit bio izvrgnut zlostavljanju i uvredama Jakova Blaževića, formalno javnog tužitelja, ali stvarno i tužitelja i suca, čovjeka koji je morao provesti sudsku farsu do kraja. Blažević je dopustio da nastupe samo oni svjedoci obrane koje je on sam odredio i koji su prethodno u samici bili dobro preparirani mučenjem, glađu, nespavanjem i kemikalijama u hrani. Kada je, među ostalim svjedocima kojima on nije dopustio da svjedoče pred sudom, pravoslavni Srbin i primarijus Sveučilišne klinike u Zagrebu dr. Milutin Radetić htio posvjedočiti kako je Stepinac pomagao Srbima u Hrvatskoj, Blažević ga je dao udaljiti iz sudnice uz povik: 'Marš napolje, klerofašist!'..."

Nadbiskup A. Stepinac u Mariji Bistrici

Pola stoljeća nakon ove lakrdije prava i pravednosti Stepinčevi su progonitelji ušli u onaj dio povijesne ropotarnice namijenjen tiranima i masovnim ubojicama. Oni od njih koji još uvijek uporno odbijaju umrijeti, povijesne su i ljudske mumije kojima nikakvi počasni doktorati prava, kojima ih je okitilo sluganstvo. To ne mogu učiniti ni knjige koje pišu da bi uzaludno pokušali oprati krv sa svojih ruku i umiriti svoju savjest. Iako ironijom povijesti oni nikada nisu izvedeni pred sud pravde, kazna ih je ipak stigla jer moraju biti svjedoci da je odumrla njihova ideologija, a ne religija".

MAJKA TEREZA USKORO POČASNA GRAĐANKA USA

WASHINGTON, 24. rujna - Dobitnica Nobelove nagrade za mir Majke Tereza treba postati petom počasnom građankom u povijesti USA. Odbor koji je raspravljao o tome donio je odluku da treba 86-godišnju "živuću sveticu", koja neumorno radi za bolesne i umiruće, proglasiti počasnom građankom USA. Misionarka će biti proglašena počasnom građankom tako što će Senat potvrditi tu odluku Odbora, što je simboličan čin. Do sada je četvero ljudi proglašeno počasnim građanima USA; britanski premijer Winston Churchill, švedski diplomat Raoul Wallenberg, koji je spasio tisuće Židova u vrijeme progona u II. svjetskom ratu i engleski kveker William Penn i njegova supruga, koji su utemeljili američku saveznu državu Pensilvaniju.

KRIZMA U RIMOKATOLIČKIM ŽUPAMA SOLI 1996. GODINE

SRETNI SU ONI KOJI ŽIVE U SVEMU DOMU, A MOLIT ĆEMO SE BOGU DA I SVI PROGNA NI I OTERJANI POSTANU SRETNI - poručio je vjernicima tuzlanskog kraja kardinal Vinko Puljić

Uzoriti kardinal msgr. Vinko Puljić, nadbiskup promijenilo se mnogo. Drugačija je klima. Nije ni Vrhbosanske nadbiskupije pohodio jeada sve izvjesno, ali postoji jedna veća sigurnost, rimokatoličke župe tuzlanskog dekanata i obavio ono što je još uvijek neizvjesno u našoj političkoj krizmu od 27. rujna do 5. listopada 1996. tvornosti, trebamo uz naš trud učiniti izvjesnim. S

"Kao nadbiskup imam obvezu obići svaku župu i druge strane, osjeća se veća opuštenost ljudi, te i steći uvid u njihov rad. Ovo je vremenski ritam i mogućnosti za rad i djelovanje. No, još se pastoralnog pohoda župama kada se susrećemo sjećaju i posljedice rata, koje nose teškoće koje vjernicima, a vrijeme je za dijeljenje svetoga sakramenta koje će biti lako prebroditi ni na ovome prostoru. A ramenta krizme", izjavio je uzoriti kardinal odmah uve, u ovoj župskoj zajednici, ono što sam po dolasku u Tuzlu. ečeras doživio u crkvi, oduševilo me je. Sva ova

Uz službene obveze u našim župama, te velikoga žiranost, ova glazba, pjevanje i sviranje gdje posao podjele sakramenta svete krizme, uzoriti uneseno toliko srca i toliko duše, a uz to radi se kardinal Vinko Puljić bio je nazočan svečanom jednom visokom umjetničkom dojmu!

koncertu u Župnoj crkvi sv. Petra i Pavla. Susreto Na pitanje našeg urednika kava su njegova se s mnogim ljudima, vodio razgovore, u župama, čekivanja glede obnove naših župa povratkom na TV TPK i TV Tuzla. Uvijek vedar, uz blagi osjećaj ljudi iz izgnanstva, uzoriti je rekao: mijeh, imao je za svakoga toplu riječ, učiteljsku - Nisam potpuno upoznat sa političkom nadpastirsku riječ.

Sredstva priopćavanja: radio, TV i tisak - pratili kojim stranci naši ljudi bili, ja ih gledam kao su svaki njegov korak i uredno informirali građane predstavnik svoga naroda, ljude kojima sam posnašega grada i cijele Tuzlansko-podrinjske kao pastir. Nama ovdje nije lako i treba zbiti veležupe.

Krizma je obavljena u slijedećim župama: vojvođanska, poznatljivost, i svoje slobode. To je uvjet MORANČANI, TUZLA, DRAGUNJA, LUKAVAC a se svi ljudi mogu vratiti na svoja ognjišta, i da PAR SELO, ŽIVINICE, ŠIKARA i DRIJENČA. Ovdje tamo mogu organizirati kao manje ili veće zajedputa jedino je u župi Breške u cijelom tuzlanskomice, gdje će moći ostvarivati svoje pravo. To što dekanatu izostala krizma. ažim za svoj hrvatski, katolički narod, to isto

Kardinalu je u svim župama priredjen svečanom matram da pripada i svakom drugom. Zato od doček i svaki ga je župnik osobno pozdravio ljudi koji predstavljaju naš narod, očekujem da se zahvalio. U svim župama crkve su bile dupkom ovom smislu više zauzimaju.

pune, kao i prostor oko njih. Prije svete krizme Uz napomenu da uz to što je sjajan kardinal, naš nadbiskup je toplo i neposredno razgovarao sa je komplicirani život učinio i sjajnim političarem, krizmanicima. U svim župama predvodio je misnorednik se zahvalio uzoritom kardinalu msgr. slavje, uz koncelebraciju svećenika tuzlanskiminku Puljiću, obavijestivši ga da će razgovor biti župa i propovjedao. U svojim nadahnutim propovbjavljen u Hrvatskom Glasniku - broj 54., na čemu jedima, u svojoj nadpastirskoj riječi obratio seam je uzoriti čestitao.

svima nazočnima, davao savjete, hrabrio, tješio. Plijenio je srca vjernika koji su ga slušali, koristio se izrekama i Evanđeljem, sa željom da svaki

čovjek tuđe poštuje, a svoje voli, da slijedi svjetlost. Ovogodišnja je krizma redovita, a taj sveti čin je a svjetlost je Isus Krist. Učvršćivao je našu vjeru, ostao samo 1992. zbog rata. Unatoč velikoj budio nadu i jačao našu ljubav prema Bogu migraciji katolika s ovog područja, opstojnost bližnjemu. Na misnom slavlju u Tuzli kardinal je crkve je neupitna, a jasno i Hrvata.

posebno podsjetio na svu muku i patnje doživljene Msgr. Puljić je poručio i to: "Želimo da ljudi osjete tijekom proteklih ratnih godina, ističući uspjeh nugu duha. Ovdje nije bilo sukoba, ali je bilo crkvene zajednice u župi Soli u očuvanju zajedboslaganja. Zato moramo razgovarati i kroz razništva. "Sretni su oni koji žive u svojem domu, a odgovor pronalaziti rješenja za zajedništvo. Želimo molit ćemo se Bogu da i svi prognani i otjerani tinsko bogatstvo različitosti. Od onih koji su dobili past od naroda na proteklim izborima očekujemo a izgrade takvu platformu gdje će se svi osjećati kao kod svoje kuće".

Našem uredniku, Ljupku Aždajiću, uzoriti kar- dinal je dao slijedeću izjavu:

- Ovdje se ipak sve mijenja na bolje. Od mogega posljednjeg pastirskog pohoda, 1994. godine, kad su se ljudi nalazili u jednoj neizvjesnosti,

Srdačan i svečan doček Kardinala

Razgovor sa krizmanicima...

Kardinal podjeljuje sakrament krizme

Sveta misa

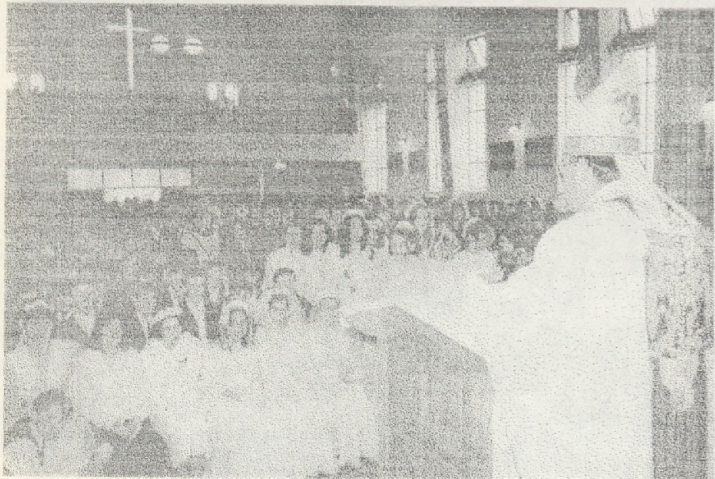
Primila sam sveti sakrament potvrde

Kardinala svi pozorno slušaju

(Zabilježili: Lj. AŽDAJIĆ, Z. BANOVIĆ i J. NOVOSEL)

ŠIKARA - DVOSTRUKO SLAVLJE

Kardinal propovijeda...

Na blagdan sv. Franje Asiškog - osnivača Franjevačkog reda, župa Šikara proslavila je svoga zaštitnika.

Kardinal msgr. Vinko Puljić, nadbiskup Vrhbosanski na svom pastirskom pohodu rimokatoličkim župama župe Soli, sakrament sv. krizme imao je i u Šikari.

Tako je župa doživjela dva velika slavlja puna sadržaja i simbolike. Za ovaj događaj župa se pripremila trodnevnicom koju je predvodio fra Zvonko Zečević - župni vikar. Već od ranog kišovitog jutra, 4. listopada, počeo je pristizati vjerni puk skoro sa svih strana. Bili su to krizmanici, djevojke u bijelom, njihovi kumovi, rodbina, prijatelji i mnogi hodočasnici iz okolnih župa.

Kako se crkveno dvorište punilo narodom, tako se vrijeme razvedralo, a kiša prestala.

Misno slavlje u župnoj crkvi predvodio je kardinal uzasistenciju jedanaest svećenika. Međutim, ona je bila pretjesna da primi sve one koji su došli. Skoro toliko svijeta ostalo je vani, ali

dobro ozvučenje omogućilo im je pratiti što se dešava unutra.

Na početku misnog slavlja, župnik fra Martin Antunović je pozdravio kar-

Za uspomenu...

Svećenici s kardinalom na sv. misi

dinala, zaželio mu dobrodošlicu, predstavio krizmenike i zamolio ga u ime krizmanika, roditelja i kumova da podijeli sakrament punoljetnosti ili sv. Potvrde za 74 mladića i djevojke.

Dvije djevojke su, u ime krizmenika, pozdravile kardinala i predale mu cvijeće u znak dobrodošlice.

U prvim redovima oko oltara

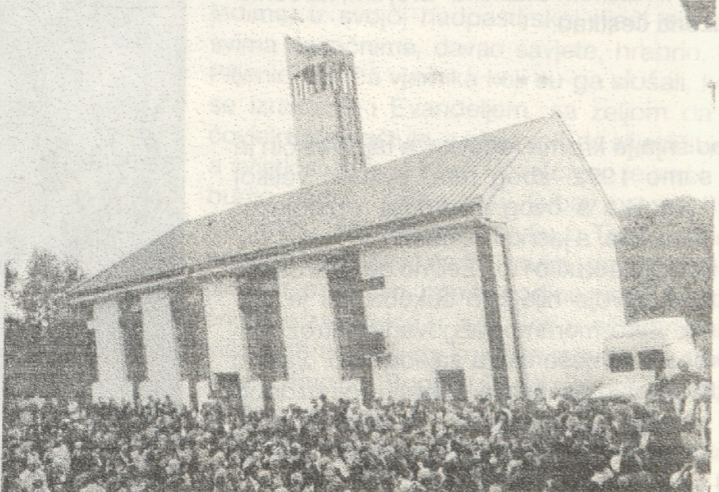
stajale su djevojke obučene u bijelo kao niz bijelih ruža, a crkvom je odzvanjalo gromoglasno pjevanje: Kriste u tvoje ime sad smo ovdje svi...

Kardinal je u svojoj propovijedi najprije čestitao svim franjevcima sv. Franju osnivača reda, a zatim župljanima zaštitnika župe. Naglasio je da je sv. Franjo svoj život posvetio Bogu i ljudima. Ostavio je ugodan život, bogatstvo i sve ono za čim su čeznuli mladići njegova vremena jer je znao da to ne može u potpunosti usrećiti čovjeka - posvetio se Bogu. Njegovi duhovni sinovi franjevci su već 700 godina ukorijenjeni u Bosni, dijeleći sa svojim narodom dobro i zlo.

Obraćajući se krizmanicima naglasio je: "Za nas sakrament potvrde znači ono što je za Isusove učenike značilo primanje Duha Svetoga na prve Duhove. U

Nakon svete mise

Vjernici pred crkvom

sakramentu potvrde-krizme na poseban način primamo Duha Svetoga, neizrecivi Božji dar, i s njime sve darove kojima nas Duh osposobljava da sve stvarnije postajemo Kristovi, postajemo odrasli i zreli kršćani. Sedam darova Duha Svetoga čine nas odraslim i zrelim kršćanima".

Onom čovjeku koji nešto voli ni jedna žrtva nije preteška, i nitko nije toliko siromašan da drugima ne bi mogao bar u nečemu pomoći.

Poslije propovjedi, krizmanici su uz upaljene svijeće obnovili krsna obećanja, a onda im je kardinal podijelio sakrament sv. Potvrde - sakrament kršćanske punoljetnosti. Nakon misnog slavlja, svaki krizmanik dobio je Bibliju od nadbiskupa kao uspomenu na ovaj veliki dan.

U crkvenom dvorištu nastavljeno je narodno veselje uz bogat kulturno-umjetnički program koji su za tu prigodu priredili članovi Napretka

"Hrvatski zvuci Ljepunica" na čelu s Pejom i Mijom Mazić. Dugo se sviralo igralo i pjevalo, a onda je slavlje nastavljeno u obiteljskom krugu. Običaj je da oni koji imaju krizmenika pozivaju kumove, rođake i prijatelje da taj događaj i proslave u obitelji.

Pejo Mazić je za ovu prigodu napisao: Pjesma za proslavu blagdana sv. Franje. Evo nekoliko stihova:

"U Šikari, srcu panorame napravljena Crkva svetog Franje. Gradila je okolina cijela u sredini hrvatskije' sela. Tu se moli, traži, dogovara tu se krsti, krizma i vjenčava. Poslije mise šargija se čuje, kolo, pjesma, šuma odjekuje"...

Nakon ručka, kardinal Puljić je sa većinom svećenika otputovao u podmajevičku župu Drijenča gdje je u 17 sati također imao krizmu. Sutradan je morao službeno u Đakovo na rođenje

Hrvatski zvuci sela Ljepunice

novom đakovačkom biskupu, jer su Đakovo i Bosna povjesno

duboko povezani.

M. A.

SVEČANI KONCERT

Svečani koncert u župnoj crkvi sv. Petra i Pavla u Tuzli

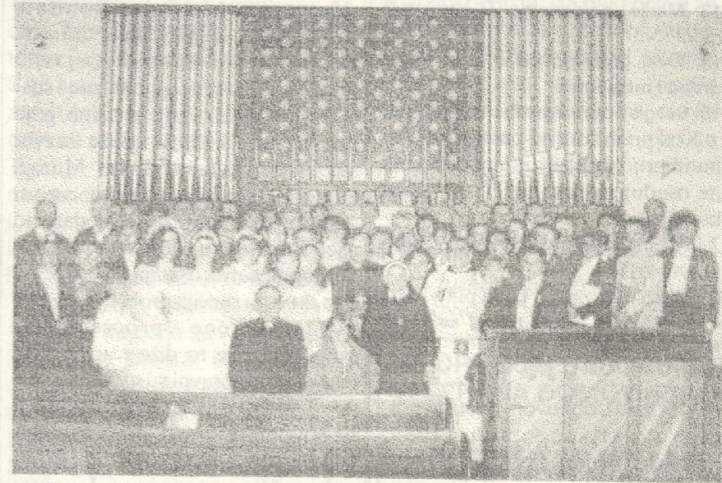
Ovim Koncertom smo i glazbom htjeli iskazati posebnu počast našem nadbiskupu i kardinalu msgr. Vinku Puljiću

U jednoj od brojnih životopisnih knjiga o Njemačkom skladatelju Georgu Fridrihu Händlu, pročitao sam da je autor kada je završio oratorij "MESIJA" i prvi put na probi čuo kako zvuči zbor "Aleluja" iz istog djela ushićeno uzviknuo: "Duboko vjerujem da sam ovom glazbom dosegao nebo i da mi je inspiraciju za to podario sam Gospodin Bog!"

Od tog trenutka, pa sve do danas oratorij "MESIJA" u kome je Kristova historija glazbeno oblikovana kao priča o porobljenom puku kome slobodu donosi božanski heroj, smatra se ne samo remek-djelom Händla već i nedostižnim djelom ukupne glazbene historije. U ovom djelu zbor ima ulogu glasača čovječanstva koji slaveći Kristovu apoteozu zvučno se uspinje prema nebeskom svodu u vrtoglavoj perspektivi.

Slušajući ovu skladbu u izvođenju Mješovitog zbora Crkve sv. Petra i Pavla na kraju koncerta održanog 28. rujna u župnoj crkvi u Tuzli i osobno smo stekli taj dojam pa je to i razlog da osvrtno počinjemo od kraja, što svakako nije uobičajeno.

Inače, spomenuti svečani koncert organizirali su Franjevački samostan, Društvo "Hrvatski dom" i Hrvatsko kulturno društvo "Napredak" u želji da iskažu posebnu počast našem nadbiskupu i kardinalu msgr. Vinku Puljiću koji je tih dana službeno pohodio rimokatoličke župe ovog kraja. Program koji

Snimak za uspomenu

je tom prilikom prezentiran u opsegu od 14 točaka bio je uravnoteženo oblikovan na nesumljivo visokoj umjetničkoj razini.

Početak je pripao Tamburaškom orkestru Hrvatskog kulturnog društva "Napredak" što ga vodio gosp. Vinko Dobričić. Četiri skladbe kojima se predstavio ovaj instrumentalni ansambl, mnogobrojna publika i uzvanici nagradili su spontanim aplauzima. Zbilja je imponirao čist ton tambura isviran i iznijansiran gotovo do samoga kraja, uz već zavidnu tehničku i dinamičku izražajnost koja postupno ali sigurno postaje i osobenost ove instrumentalne skupine.

Nastavak koncerta, odnosno preostalih 10 točaka programa, prezentirani su od strane Mješovitog zbora Crkve sv. Petra i Pavla koji vodi prof. Evica Cerić uz orguljašku pratnju prof. Zrinke Andrejaš. O njihovom zvuku, upjevanosti, dinamici i repertoaru pisali smo do sada u više navrata i to uvijek samo u superlativima. Zbilja je za čestitati njihovom samoprijegornom radu i ustrajnosti, što je u

samom uvodniku koncertu, između ostalog, naglasio i gvardijan fra Petar Matanović. Oni sada, već u četvrtoj godini postojanja i rada, polučuju i nove, umjetnički zrelije iskorake. Uz sve to, na ovom koncertu se čak šest puta iz Mješovitog zbora izdvajao u samostalnim točkama - ženski i muški zbor, a capella, što je nesumljivo rezultat sada već izražajnog zamaha kojim se u uzlaznoj putanji kreće ovaj afirmirani zbor. A da je tome tako najbolji dokaz su skladbe "Nebesa slave" L. van Beethovena i već pomenuti zbor "Aleluja" iz oratorija "MESIJA" G. F. Händla. Ujednačeni zvuk glasova i dinamike kojom su interpretirali ova djela ostavili su snažan dojam na prisutnu publiku i time još jednom potvrdili da su već odavno

nadišli namjenske okvire pjevanja u crkvi te da se koliko već sutra mogu naći među sličnim zborovima na otvorenoj glazbenoj sceni. Ovom svečanom koncertu, uz brojnu publiku i ugledne uzvanike, vidno razdragan, prijatno iznenađen i veoma zadovoljan prisustvovao je i nadbiskup, kardinal monsinjor Vinko Puljić, koji je izvođačima uputio i osobne čestitke za više nego ugodnu glazbenu večer.

Koncertu su bili nazočni i gospoda: mr. Selim Bešliagić, načelnik grada Tuzle sa suprugom, prof. dr. Enver Halilović, ministar prosvjete, znanosti, kulture i športa u TPK, prof. dr. Šefik Mulabegović i prof. dr. Slavoljub Perdija, prorektor Univerziteta u Tuzli, prof. dr. Salih Burek, protojerej o. Nikolaj Marković, prof. dr. Mahmud Ahmedbašić, dekan Tehnološkog fakulteta, predstavnici Europskih posmatrača i OSCE-a i mnogi, mnogi drugi.

Branislav Stumpf

POSTAJE KRIZNOG PUTA

Duhovni i nacionalni spomenik patnje hrvatskog naroda

Današnje patnje hrvatskog naroda vraćaju nas Onome koji nam je trajno osvijetlio naš zemaljski put svojom vlastitom patnjom nevinog Jaganjca.

Uspinjemo se k vrhuncima naše vlastite patnje i ove bistričke KAL-VARIJE, koja ne staje na 14. postaji križnog puta, nego završuje 15. postajom USKRŠNUĆA našeg dragog Spasitelja!

I ne samo to. Na vrhu Kalvarije puca prelijep pogled na cijelo naše Svetište i na bistrički kraj; kao da nas žele upozoriti da se ovdje nalazi i put našeg vlastitog uskrsnuća. Zato nije ni čudo što ovdje mnogi rado navraćaju da bi se duhovno oporavili i u svojoj ljubavi preporučili našoj dragoj Zaštitnici i njezinu Sinu. Jer upravo je Njemu posvećen ovaj put njegove vlastite patnje za nas grijешnike u obliku prelijepa umjetničke glazije - smotre radova najistaknutijih hrvatskih kipara, koji načiniše, zahvaljujući dobrovoljima, pojedine postaje križnog puta.

Radilo se u stvari o ovome: samo su prve četiri postaje bile načinjene danas već davne 1941. g. Naručio ih je kardinal drage uspomene, mučenik hrvatskog naroda, nadbiskup Alojzije STEPINAC. Bijahu već tada zamišljene sve postaje, ali je rat spriječio njihovo podizanje.

Sve su ostale postaje načinjene u preteško vrijeme poraća, kada je hrvatski narod grdo patio u borbi za svoju vlastitu nacionalnu i vjersku vlastitost.

Obnova je pojedinih postaja išla ovako:

5. kipar Krno Bošnjak, 1981.
6. kipar Slavko Jančić, 1989.
8. kipar Ante Atarčević, 1990.
9. kipar Stanko Jančić, 1988.
10. kipar Ante Orlić, 1981.
11. kipar Slavko Jančić, 1978.
12. kipar Ante Orlić, 1977.
13. kipar Marija Ujević i Ante Orlić
14. kipar Ante Orlić, 1979.
15. kipar Stanko Jančić, 1980.

Zazivi:

5. Budi naš Šimun Cirenac!
6. Daj da u Tvom liku prepoznam svakog patnika!
7. Unatoč svakodnevnim padovima treba se uzdići!
8. Plodovi Tvoje muke neka se odraze na svima nama!
9. Išao si do kraja, učini tako i s nama.
10. Boli Tvoga tijela spasilo moje od požude.
11. Blagoslovljene Tvoje okovane ruke donijele su blagoslov svemu svijetu!
12. Ovo je postaja mog predanja Tebi!
13. Marijo, povjerismo Ti sve svoje rane!
14. Ovaj grob govori o tajni moga groba i moje smrti!
15. Sveg se odričemo što vodi u smrt!

Kod prvih četiriju postaja, podignutih prije ovih, zazivi su: 1. Daj da ne osudujem, kao ni Ti, one zbog kojih patim.

2. Svjesno poput Tebe prihvaćam i ja svoj križ!

3. Pokaži nam nakon pada put k cilju!

4. Kao Majka Crkve nalazi se Tvoja Majka uz nas!

***

U skladu s obnovom Svetišta postaje su križnog puta (1989) prenijete na nova postolja, a kipovi obnovljeni i oprani. Kakva simbolika za sve nas!

Posvetitelji postaja su osobe koje su na poseban način nazočne pri ovom svetom križnom putu, bilo da su bile njegovi nadahnitelji ili pak dobročinitelji.

Preuzv. kardianl i nadbiskup zagrebački g. dr. Franjo Kuharić Preuzv. g. biskup dr. Đuro Kokša Preuzv. g. biskup Josip Arnerić Prelat, mons. Vladimir Stanković Mnogopošt. g. provincijal Družbe Isusove, Stjepan Kušan.

***

U kipovima postaja dominiraju bol i patnja pretočena u broncu, kako bi bili trajan spomen mučenja i mučitelja, Boga oprosnika i čovjeka otkupljenoga!

Kardinal Franjo Kuharić o Svetištu s Kalvarijom:

- Svetišta Majke Božje obično nisu u gradovima: uvijek su ta svetišta izabrana na provincijalnim mjestima. Ova u gradovima nemaju takav prostor kao, recimo Bistrica ili Trsat, gdje su svetišta u prirodi. Zaista je providnost postavila svetišta u prostore gdje se ima i susret s prirodom, i gdje je tišina, gdje ima prostora da se može razviti svetište. Dakako da je Marija Bistrica s Kalvarijom i onom dolinom osobit prostor, jedan od rijetkih u svijetu. Ta Kalvarija, onaj brežuljak kalvarijski na kojem se od dna do vrha razvija procesija, pa kad uvečer krene procesija sa svijećama, sve to diže i unosi čovjeka u vrhunaravni susret!

- Ljudi vole križni put jer u Isusovom trpljenju prepoznaju također i svoja trpljenja, i oni ih, na neki način, utapaju u Isusovo trpljenje. Tu na putu križa. Isus je

najbliži čovjeku. Jer nema čovjeka koji ne nosi neki svoj križ. I on uvijek na križnom putu osjeti: "To je sada i moj put". Dakle, on hoda s Isusom, a Isus nosi zaista križ otkupljenja, križ spasenja, pomirenje i sad on uključuje svoju patnju u taj križ i dobiva snagu da ga nosi i čak da ga razumijeva, da u njemu otkriva kairis za sebe, svoj život, svoje obraćenje i svoje strpljenje. Križni put je bliz svakom srcu, zato ga ljudi vole. I vole onu pjesmu "Stala Majka pod raspelom". Pokušali su zamijeniti tu pjesmu, počeli su nešto moderno, no to ljudi nisu prihvaćali. To je bilo nešto nametnuto, a vjernici žele pjevati iz srca. Dakle, i opet je križni put s Marijom i nema križnog puta bez Marije. To su susreti s Bogom. Neće se s Bogom susresti niti u kafici, niti u diskaču, niti tamo na vrtuljku, nego na križnom putu. To je Božja mudrost uredila tako da bude u skladu s ljudskom psihologijom. A nju je uredio tako da na taj način kontaktira s ljudima.

Iz bistričkih glasila pripremio
J.N.

Petsto godina Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli, IX

NOVE ŽUPE

Piše: Anto CIGELJEVIĆ

Broj Hrvata, kojih je prema popisu iz 1813. u tuzlanskoj župi živjelo 3.779, do kraja turske vladavine 1878. se udvostručio. Zbog toga su utemeljene dvije nove župe: Breške 1839. i Morančani 1856. godine. Razmjerno se povećao i broj franjevac koji su vodili pastoralnu brigu o vjernicima. Na jednog svećenika dolazilo je nešto više od tisuću vjernika.

Do sredine 19. stoljeća gotovo su sve župe u Bosni Srebrenoj, osim samostanskih i još nekih, bile bez crkve, odnosno bez prikladnog prostora za bogoslužje. Turske vlasti su teško dopuštale gradnju crkava, pa i najskromnijih, onih od drveta. Franjevci bi katkad tajno izgradili sakralni prostor, preporučivši pritom vjernicima da takvu novopodignutu zgradu ne nazivaju crkvom, nego "sjenarom, pecarom, štalom". Kasnije, pošto bi izgubili izgled novogradnje, u zgradu se stavljao oltar, pa se za vremenskih nepogoda koristila za bogoslužje.

Nešto poboljšane prilike od sredine 19. stoljeća pa do 1878., omogućile su skroman zamah crkvenog graditeljstva u Bosni Srebrenoj. Uz neke iznimke, pretežito se radilo o građevinama koje su zadovoljavale potrebe bogoslužja. Po izgledu, one su bile skromne i primjerene gospodarskim mogućnostima tadašnjeg hrvatskog pučanstva. Tada su podignute crkvice ili kapelice u Breškama, Morančanima i Tuzli. One su sagrađene od trajnog materijala, opeke ili kamena. Temelji takve crkvene zgrade u Tuzli postavljeni su 1870.

Podizanje crkve na Trnovcu

Preselivši se sa Husina, tuzlanski je župnik sa svojim kapelanom nastanio u staroj kući, u središtu grada, među muslimanskim kućama. Kuća godinama nije imala stalnog stanovnika ni staratelja, pa je propala, a prostrani vrt je zapušten i većinom bio pod vodom i šašom, kamo se slijevala nečista voda iz obližnjih zgrada. Župnik fra Marijan Semunović zamolio je 1853. Fehim-pašu, da im dozvoli podići kuću i crkvu na drugom mjestu u gradu, no, paša nije htio ni da čuje za to, ali su mogli dobiti dozvolu za gradnju izvan grada.

Tako je, 1865., sutješki samostan na Trnovcu, od Laze Filipovića, kupio kuću i dva oranja zemlje za 153 dukata. Učinio je to predstvom Bećir-efendije Arnauta, koji je upravljao zaplijenjenim zemljištem Husein-bega Gradaševića, poznatog kao "Zmaj od Bosne", jer vlasnik nije htio da ga proda fratrima, pa ga je Bećir-efendija kupio, kao za sebe. Iako je tada bio izvan starog gradskog područja, nastanjen kršćanima, Trnovac je, ipak, smatran sastavnim dijelom grada.

Jedanaestog svibnja 1861. za tuzlanskog župnika je došao fra Jozo Divković. Iako je kuća na Trnovcu kupljena još 1856., župnik je još uvijek boravio u staroj daščari, koja nije vrijedila "ni sto kruna". Bila je od šepera. Fra Divković se odmah dao na podizanje barem drvene crkve na Trnovcu, a u međuvremenu će ovu šeperu malo proširiti. O tome je, 16. lipnja 1864., biskup Sebastijan Franković pisao austrijskom konzulu: "Položaj gdje se sada nalazi župna crkva u Tuzli, upravo podno kajmakanovog konaka, nije zgodna i nema mjesta za crkvu, osim izvan Tuzle, malo udaljeno, ono što ga je odabrao otac Divković".

Koliko su Hrvati-katolici tada bili skromni, najbolje se vidi iz ovoga: Kolibu od šepera, čak, i biskup naziva "crkvom", a kada je, 1862., dvjema Engleskinjama, Troy i Mackenzie, koje su, obilazeći Bosnom, u Tuzli razgledale kršćanske kulturne ustanove, župnik pokazao tu "crkvu", one nisu ni ušle u nju, nego su kazale: "Nije potrebno da ju idemo gledat". U "Katoličkom listu" fra Divković je pisao:

"Kad postadoh župnikom u Tuzli, dosta znanoj varoši, al' ti moja crkva tri aršina duga, a tri široka... Pak i dosta je velika ta crkva; jerbo ja kao pastir vavijak sam unutra, a moj puk kanoti prave ovčice pod službom Božjom biele se po meraji, tako bo su se naučile. Ima tu, istina, malo i nezgode, jerbo kad ih, pak, do dvanaest uniđe, onda nam je crkva dubkom puna. Tako dosta puta, kada dječak hoće da mi prenese knjigu s desne strane na lijevu, onda me s njom zakuču za paramentu i malo me pokrene. Bude mi također štokad u takve nepogodne dneve po malo i štete, jerbo što god mi se pred kućom drvah potrefi, to će svaka

osoba po jednu ili po dvie ciepanice unijeti, po blatu bacati i na njih klečati, i tako ja poslie moram ih vaditi, od blata čistiti. Ali ipak i to mnogo ne škodi, jerbo mi oni kažu: nemojte se vi otče ljutiti, mi ćemo vam opet drvah donieti, i tako i bude, i tako se premećemo...

Što dakle? Početkom Nove 1863. godine dobivši dozvoljenje od starijih, dogovorimo se među se na ovaj način. Evo šumice dosta, a zemljice i više, udarimo direk spored direkta, šeperom ošeperajmo, nadkrijemo i zemljicom obliepimo, samo nek smo svi unutra, pak će nam toliko hasniti, koliko drugim kamenite i gize dave bazilike, što, ako Bog dađe zdravlje, mislimo za primaljeće i početi".

Na kraju, župnik tuzlanski, fra Jozo Divković je zamolio čitatelje "Katoličkog lista" da daju prilog za gradnju crkve, ali nije dobio ništa. Njegovi župljani su bili isuviše siromašni, pa se nije mogla napraviti ni drvena crkva, a nije napravio ni šeperu, jer je premješten sa župe 31. svibnja 1864.

"Dan neizkazanog veselja"

Na župu je došao fra Augustin Sliško, podrijetlom iz Her-

cegovine, a čiji su roditelji vjerojatno doselili u ovaj kraj, jer još 1784. Sliškovića je bilo u Pascima, a kasnije i u Križanima, gdje ih ima i danas. Godine 1872. on je dao navući zemljište na ono močvarno zemljište, te izravnao put, a mutesarif mu je odobrio da prekopa odvodni kanal do Jale. I dok je fra Divković dobio dozvolu samo za drvenu crkvu, fra Slišković je, već 1869., od Hakib-paše isposlovaao dozvolu za gradnju crkve od čvrstog materijala, kao i obećanje državne novčane pomoći. Biskup Paškal Vujičić je odobrio da se za pripremne radove uzme iz crkvene milostinje, te se 1870. počeo ispod Gradine kopati kamen. Mjesto je pregledao i nacrt za tadašnju tuzlansku crkvu besplatno izradio ovdanji inženjer Antun Lindarević, rodom Sinjanin. Konačno, s gradnjom se moglo početi 10. srpnja 1871., i to na Trnovcu; crkva će biti duga 22 i pol a široka deset i pol metara. Temeljni kamen blagoslovio je 9. srpnja, bila je nedjelja, otac Nedjeljko Andrić, biskupov vikar. "Ovaj dan bijaše mojim župljanima dan neizkazanog veselja, tako da su mnogi od radosti suze prolijevali", sjećao se kasnije. Zagrebački nadbiskup Josip Mihalović poslao je preko biskupa Vujičića sto forinti, a pomoć je stigla i od biskupa Strossmayera i cara Franje Josipa.

(Nastavit će se)

NA DRUGOM SABORU UDRUGE DRAGOVOLJACA I VETERANA DOMOVINSKOG RATA HR HB U MOSTARU

PRIZNANJE NAŠEM SURADNIKU

Na, 28. rujna u Mostaru održanom, Drugom saboru Udruge dragovoljaca i veterana Domovinskog rata Hrvatske Republike Herceg-Bosne, dodijeljena je ZAHVALNICA našem suradniku Anti Cigeljeviću, inače poznatom i priznatom novinaru i publicistu iz Tuzle, piscu brojnih zapaženih tekstova objavljenih i u našem listu, za, kako stoji u obrazloženju te odluke, "moralnu potporu Udruge", te što je "svojim činima pokazao da cijeni napor i domoljubnu žrtvu ljudi koji su dali svoj doprinos u opstojnosti hrvatskih prostora i slobodi hrvatskog naroda".

Ovo je, inače, odlučeno "na 22. sjednici Vijeća Udruge, proširenoj sa članovima Suda časti, Nadzornog odbora, te predsjednicima Podružnica (njih 33), održanoj 18. 09. 1996. godine u Posušju, za bitan doprinos u radu Udruge". Konkretno, za novinske priloge s temama iz povijesti i kulture hrvatskog naroda objavljene u "Branimiru", glasilu Udruge, pod naslovima "Dr. Ivo Pilar i njegova djela", (prethodno objavljenom u našem listu) i, a to je i najznačajnije, za feljton "Hrvati BiH kroz povijest", koji još uvijek izlazi u ovome listu.

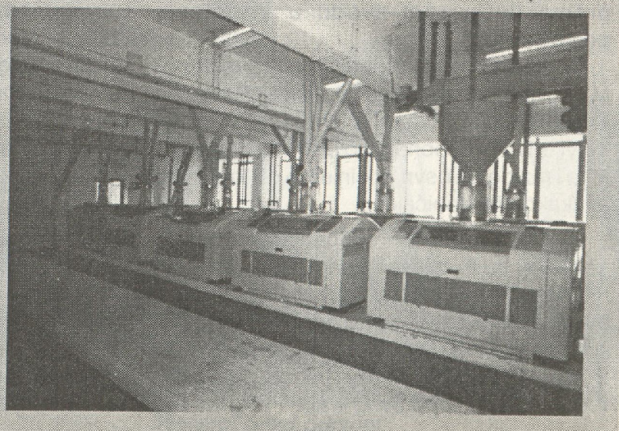
To priznanje g. Cigeljeviću je utoliko značajnije s obzirom da ga je samo on dobio s područja tuzlanske podružnice ove udruge.

HG

mlin ljubače d.d.

"Husinski rudar"

Hrvatski Glasnik, rujan 1996.

Hrvatski Glasnik, rujan 1996.

ZRINSKI - UZOR ZA SVA VREMENA

Dana, 7. rujna 1566. godine - prije 430 godina - započela je legenda od jednog od najvećih hrvatskih junaka, Nikoli Šubiću Zrinskom

Nikola Šubić Zrinski, sin Nikole i Jelene knjeginje krbavske, rodio se 1508. godine u gradu Zrinju, a poginuo je u obrani Sigeta 1566. godine u 58. godini svog junačkog života. Nikola Šubić Zrinski istakao se već kao vrlo mlad u borbi s Turcima pod Bečom 1529. godine. Oduševljen Nikolim junačkim držanjem, car Karlo V. nagradio je Zrinskog konjem i zlatom. U vrijeme posljednjih turskih bojeva Nikola je bio hrvatski ban (1542-1556), koji je za mnoga viteška djela primio od Ferdinanda čitavo Medimurje (12. ožujka 1546.), pa se obitelj Zrinskog premjestila iz Zrinja u Čakovec. Kad se Zrinski odrekao banske časti, kralj mu je povjerio sigetsku kapetaniju, ali je i dalje sudjelovao u državno-političkim poslovima te se istakao na Saboru u Požunu 1559. godine.

Kralj Ferdinand je Nikolu Šubića Zrinskog imenovao 28. svibnja 1563. godine glavnim zapovjednikom - kapetanom u Ugarskoj na "desnoj strani Dunava", dajući mu odriježene ruke za slučaj da Turci udare na Siget.

Premda već kao starac, turski car Sulejman krenuo je iz Carigrada na svoju novu vojnu, 13. po redu (šestu ugarsku vojnu), 1. svibnja 1566. godine, a s namjerom da osvoji Beč. Na tu ga je vojnu poticao veliki vezir Mehmed Sokolović. Sultan Sulejman pošao je s velikim vezirum Mehmedom Sokolovićem na vojnu sa 150.000 ljudi i velikim brojem topova. Prešavši sredinom srpnja kod Osijeka preko Drave, krene s 90.000 ljudi i 300 topova na SIGET.

Nikola Zrinski je još prije Sulejmanova dolaska saznao što ga čeka, pa je za to Siget opskrbio hranom i oružjem, a zatim sakupio oko sebe hrabru četu, ponajviše same Hrvate, uz nešto malo Mađžara (ukupno oko 2.500 momaka), u nakani da će pred gradom zadržati Sultana dok mu ne stigne od kralja Maksimilijana obećana pomoć da ga oslobodi. Znajući s kakvom se silom sučeljava, Zrinski je na sve moguće načine i uz pomoć odvažnih ljudi svoje utvrde, tražio da car Mak-

similijan ubrza svoj dolazak, da pomogne kršćanima, ukliještenim od pedeseterostrukog brojnih Turaka. No, dok je Maksimilijan sa svojim velikašima vijećao, Zrinski je već sa malom četom krvario, braneci očajnički ono za što se zakleo da neće predati Turcima. Poznata je prisega Zrinskoga: "Bogu Velikom, Njegovom Veličanstvu, našem sjajnom vladaru, našoj ubogoj domovini i vama vitezovi".

Sulejman je opkolio odmah u početku kolovoza 1566. Siget sa svih strana i počeo vanjski grad tući iz topova takvom žestinom da se Nikola Zrinski morao već za nekoliko dana povući u unutarnji grad. Kad nije mogao slomiti obranu Sigeta, vezir, po nalogu Sulejmana, koji je vodio operacije pod Sigetom, ponudi Nikolu čitavu Hrvatsku ako mu preda grad, te zaprijeti sigetskim braniteljima; ali Zrinski je to s prijezirom odbio. Potom počehše Turci jurišati na grad ali ih Zrinski suzbije, čak im smjelim protunapadima nanese znatne gubitke. Turci su zatim potkopali gradske zidine lagumom i htjeli provaliti u grad. Uspjeli su razvaliti glavni dio gradskih zidina. Zrinskome je preostalo da bira između kukavne predaje i junačke smrti.

Završetak neravne borbe pod Sigetom 7. rujna 1566. poznat je. Nakon što se oprostio od svojih tada već malobrojnih junaka, onako svečano obučen, s očevom sabljom, zapovjedi Zrinski da se spuste gradska vrata i ispali top. U trenutku ispaljivanja topa, Zrinski je poveo svoje vitezove na juriš, svjestan žrtve. Po svome završetku ova bitka podsjeća na boj Leonide i njegovih tri stotine Spartanaca u Termopilskom klanu u borbi s Perzijancima, dva milenija prije Sigeta. Obje epopeje su veoma slične, kako po junaštvu tako i po brojčanom odnosu protivnika. Sigetska žrtva bila je velika, ali je upravo zahvaljujući njoj spašena tadašnja Europa, jer je lako pretpostaviti što bi Turci učinili s Bečom da su bez smetnje i zadržavanja nastavili osvajački put zacrtan još u Carigradu u proljeće 1566. godine.

Sulejman nije dočekao tu, za njega radosnu vijest - pad SIGETA, jer je umro 4. rujna u svom čadoru. Njegovu smrt je

zatajio Mehmed Sokolović, bojeći se da bi se turska vojska razbježala, i tako spasio carstvo.

Junaštvo Nikole Šubića Zrinskog zadivilo je svu kršćansku Europu. Bez obzira što su Turci zauzeli Siget tada počinje padati njihova snaga. Poslije odlaska Turaka, car Maksimilijan je započeo pregovore o primirju, koje je ustanovljeno 17. veljače 1568. u Drenopolju. To je bio njihov zenit ratne slave i moći, labudi pjev Sultana Sulejmana, zvanog Veličanstveni. Turska se vladavina, međutim nastavila još 133 godine - do oslobođenja Slavonije - 1699. godine. Pred turskom opasnošću iz Hrvatske se iselilo mnogo stanovnika u susjedne zemlje. U tom su se razdoblju Hrvati nastanili u današnjem Gradišću u Austriji, ali i u nekim drugim zemljama. Na opustošena mjesta, posebno u granična područja, vlasti su useljavale ljude sa istoka i jugoistoka koji su se obvezali da će kao krajišnici čuvati granicu.

Herojska pogibija Nikole Šubića Zrinskog i njegovih junaka, postala je općim mjestom u tadašnjoj europskoj književnosti, te trajan izvor nadahnuća u borbi za slobodu i domovinu. Hrvatski skladatelj Ivan Zajc je 1876. godine skladao operu NIKOLA ŠUBIĆ

ZRINSKI s puno herojskih i lirskih scena, a i danas je osobito popularna pjesma U BOJ.

To slavno ime nosila je naša 115. brigada HVO "Zrinski". Njzino ime, ime koje je uzor Hrvatima za sva vremena, sjeća nas na sve one koji su se žrtvovali za našu obranu i mir.

Pripremio: J. N.

LIJEPA NAŠA DOMOVINO... 150 GODINA HRVATSKE HIMNE

U Glini je svečano proslavljena 150-obljetnica uglazbljenja hrvatske himne LIJEPA NAŠA DOMOVINO. Josip Runjanin (1821-1878), kao kadet u Glini 1846. godine uglazbio je Mihanovićevu pjesmu Horvatska domovina; po prvome stihu ta je pjesma nazvana LIJEPA NAŠA i postala je hrvatska himna koja se pjevala prvi put u Zagrebu 1891. godine.

Antun Mihanović (1796-1861), književnik; tajnik bankog stola, voj. auditor i konzul. Njegova pjesma Horvatska domovina, tiskana je u DANICI, prvom hrvatskom književnom časopisu koji je izdavao Ljudevit Gaj.

EMBELL RIVA

POZO! dOlaZi LokaLni Cirkus

Mnogi poznati sinoptičari tvrde da ovakve kiše u rujnu nisu ništa neobično. Ja ih ne pamtim od kako znm za sebe, jer rujna je za mene uvijek bio možda najljepši mjesec u godini pun blagog sunca. U njemu konačno sve što priroda daje sazrijeva. Nedavno mi je jedna starica rekla da kiše padaju uvijek kada nam dolazi cirkus, a redovito prestaju kada ode. Doista, onaj dan kada je iz Tuzle odlazio talijanski cirkus EMBELL RIVA, ogranjeno je divno sunačno rujansko jutro. Ali, dan poslije opet je padala kiša. Zaključio sam da je starica vjerojatno kazivala na temelju iskustava iz vremena Austro-ugarske ili u najmanju ruku stare Jugoslavije, kada su postojala i neka pravila po kojima su cirkusi dolazili i odlazili, a s njima i kiše. Skontao sam da se ustvari radi o dva cirkusa. Jedan pravi talijanski i drugi ovaj naš izborni, Talijanski je otišao i bilo je lijepo vrijeme. Naš je počeo još u kolovozu trajao i još uvijek traje, a trajat će vjerojatno do nove Vlade i Predsjedništva. Predsjedništvo se eto sastalo i bio je lijep dana, a do Vlade ćemo još kisnuti.

Bez obzira na kiše, rujna je ipak rujna, i u njemu je nešto i sazrelo. Neki kažu da je izborni score u korist stranaka sa nacionalnim predznakom rezultat laži iz predizborne utrke. Drugi, kojih je daleko više, tvrde kako se dva puta ne može poludjeti, pa to nisu mogli ni narodi koji na ovim prostorima žive. Ako su poludjeli devedesetih, ne mogu vijada opet i devedesetih. Narodi su, 90čito je, sazele. Sada se točno zna tko koga predstavlja i pod čijim će se barjancima preko rijeke. Za one druge što izbore izgubiše ona je izgleda previše nabujala. Ostaje jedino nedoumica kako će sa krumpirom proći oni što ga posijaše humanitarnim sjemenom i hoće li izdržati kiše. Ono što ga možemo naći na tržnici valjalo bi pokupovati odmah da se osigura kakva-takva zimnica. Što se izbornih glasova tiče, zna se tko je osigurao slijedeće dvije zimnice. Tako će vjerojatno biti i sa lokalnim izborima krajem studenog, premda poraženi osporavaju vrijednost ovih na razini države. Nas Hrvate živo je

Ljudi, naravno, imaju pravo nekoga slijediti pa makar on bio i gubitnik, i to treba poštovati. ALI, nije loše opomenuti ih i na neke realnosti koje su sarzele. Bilo bi dobro da im u glavu uđe činjenica da bratstva-jedinstva više nema. Opasno je u ime toga da zajedno putuju Hrvat, Srbin ili Bošnjak. Pogotovo u drugi entitet. Treba biti oprezan, ako se recimo Hrvat u tamo putuje u automobilu nađe kazeta Dragene Mirković. Kakav je to ustaša koji to sluša. To mu oni tamo neće progledati kroz prste. A, suputnika, na primjer Srbina, pitati će otkud on s njim i zašto tek sada tamo ide.

Na Hrvatskoj televiziji mogli smo ovih dana vidjeti svečanosti u povodu berbe grožđa. Kažu da je i pored obilnih kiša, ipak dozrelo. I u nas su se mnogi uveliko spremili za rakiju. Šljivja je rodila, jeftina je na tržnici, sada je samo treba pobacati u kace i čekati dan kada će komina sazreti. Tako je u našem kantonu. U Zeničko-dobojskom, neće ići sve lako. Kako javlja Hrvatski radio postaja soli iz Tuzle, tamo će neki ostati bez omiljenog nacionalnog pića. U blizini Zenice, mudžahedini nekim Hrvatim probušili kace. Vele da se ne smije piti.

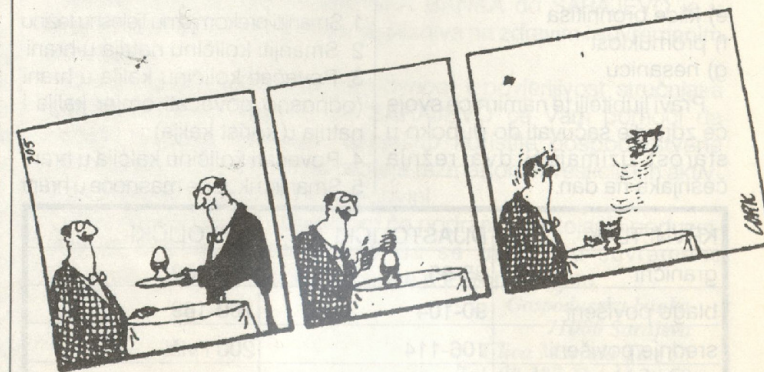
Hrvati Tuzle čekali da u kantonalnim glavama sazrije ideja o uvođenju signala HRT-a na ovom području. Čekali i nedečekali. Puklo im pred očima da sami mogu nešto učiniti. Pojačali signal na Husinu, pa sada i u Tuzli možemo gledati prvi i drugi program HRT-a, bez satelitskih antena. Prijem nije baš najbolji u svim naseljima, pa se snalazimo na razne načine. Većina se odlučuje na kupovinu turskih antena koje se uvoze iz Republike srpske. Divna kombinacija - hrvatski program, turska antena, uvoznik Federacija a izvoznik srpski entitet. I to sve u jednoj državi! Kada smo već kod televizije mogli smo za vrijeme potresa na stonskom području na našoj televiziji čuti i ovo: "Iako je cijelu noć padala kiša, stanovnici Stona su noć proveli pod vedrim nebom!" A, stanovnici Ravnog, kojeg je potres također pogodio, žale se kako vlasti, (iz Federacije) ne mare za njih. Prije nekoliko godina kada im je kuće rušila JNA od odgovornih im je dolazila poruka: "NIJE TO NAŠ RAT". Ovaj put poruka glasi: "NIJE TO NAŠ POTRES!"

Ni Tuzla nije pošteđena javnih protesta. Invalidima se ovaj put pridružili i umirovljenici. Saznali da je nizozemska vlada poslala novac za tri cijele mjesečne mirovine. Priprijetili da će se osobno žaliti nizozemskoj kraljici kako njihov novac ide za neke druge potrebe. Čuli to nadležni i mirovine su odmah isplaćene. Za travanj! Vele: "Mi jesmo mirni ljudi, glave su nam islužene, ali su zato zrele. Ima u njima još ideja". Istražuju i dalje da možda još odnekle nije stiglo što za njih. Muči ih pri tome što će biti ako se

promijeni Vlada poslije izbora. Možda će nova reći kako od stare nije ništa baštinila, iako sadašnji premijer tvrdi da su novci osigurani za budućnost. Štrajkali su i rudari. Njih su odmah umirili viješću da je "stigao peti primjerak naloga za isplatu". Kao iko ja znam "petog" primjerka više nema. To je bilo u onom sustavu. Sada se nalozi za isplatu prave u četiri, a "treći" služi ik dokaz da su novci uplaćeni na određeni račun. Ne možemo mi bez starih navika!

U rujnu se do sada uvijek mijenjalo računanje vremena. Europa, koja je do idućeg mjeseca ostavila pomjeranje satova napravila je cirkus. A, baš je bilo lijepo. U pola sedam navečer gledali smo dnevnik HRT, u pola osam dnevnik TVBiH i ponadali smo se da ćemo u pol devet gledati dnevnik iz srpskog entiteta. Po moskovskom vremenu. Radost je kratko trajala. Opet nas vratiše na staro vrijeme. NEČETE VI IZ EUROPE! UVELI SMO VAM TVIN, A UVEŠĆEMO I ZDF. KADA NIJEMCI ZAMIJENE AMERIKANCI. Možda će ona starica koja mi ispriča priču o cirkusu i kišama, doći na svoje.

Motritelj

OPREZNO IZNAD 90/140 mmHg

Komplikacije šećerne bolesti

Oboljelih od šećerne bolesti sve je više, a stručnjaci predviđaju porast broja oboljelih u svijetu, ali i u nas. U svijetu od te bolesti boluje sto milijuna ljudi.

Budući da je riječ o bolesti koja na početku nema simptoma, a kad se oni pojave već je uznapredovala, vrlo je važno otkriti je na vrijeme. Činjenica je da uz svakoga bolesnog koji se liječi od te bolesti, postoji još jedan koji ne zna da je bolestan. Prekomjerna i nezdrava prehrana, stres i tjelesna neaktivnost glavni su krivci za širenje šećerne bolesti, koja je na trećem mjestu uzroka smrtnosti u svijetu. Komplikacije šećerne bolesti su sljepoća, problemi krvnih žila nogu, koji mogu prouzročiti gangrenu i amputaciju nogu, prestanak rada bubrega, te infarkt ili moždani udar.

Prvi znakovi dijabetesa

Simptoma u početnoj fazi, kad se bolest najčešće otkrije slučajno, nema. Kad se ona već razvila, javlja se umor, pojačana žeđ, često mokrenje, suha usta..., što može potrajati nekoliko godina, a da oboljeli ne zna da je bolestan. Kad naglo počne mršavjeti, bolest je već jako uznapredovala. Poželjno je da se svi koji imaju takve simptome jave svom liječniku.

ČEŠNJAK - "Mirisni" pomagač

Možda niste znali, ali već gram češnjaka može spriječiti razmnožavanje raznih bakterija! Njegovim ljekovitim svojstvima naše su bake liječile mnoge bolesti:

- katar debelog i tankog crijeva
- visok krvni tlak i zakrećenje arterija
- poremećaje u radu srca
- otrovne tvari u crijevima
- klice bronhitisa
- promuklost
- nesanicu

Pravi ljubitelji te namirnice svoje će zdravlje sačuvati do duboko u starost uzimajući dva reznja češnjaka na dan.

KRVNI TLAK	DIJASTOLIČKI	SISTOLIČKI
granični	85-95	140-159
blago povišeni	90-104	160-169
srednje povišeni	106-114	200 i viši
vrlo visoki	viši od 115	viši od 200

HRANA I POVIŠENI KRVNI TLAK

Mnogo ljudi u svijetu boluje od hipertenzije tj. ima povišeni krvni tlak. Pedeset milijuna Amerikanaca ima povećani krvni tlak (140 mmHg i više), a u Njemačkoj svaki treći građanin. Kod nas podaci variraju od regije do regije, no vjerojatno barem 20 do 30 posto ljudi boluje od te bolesti, koja nije bezazlena i ne smije se zanemarivati, jer je ona jedan od najznačajnijih faktora za razvoj drugih oboljenja - posebice za razvoj arterioskleroze koja dovodi do bolesti srca i krvnih žila. Veoma povišeni krvni tlak kroz duže vrijeme može izazvati srčanu slabost, postoji opasnost krvarenja u mozgu ili srčanom mišiću, a sve to često dovodi do ozudežnosti ekstremiteta ili smrti. Zbog svega toga vrlo je važno krvni tlak održavati u normalnim granicama.

Hipertonija je trajno povećanje krvnog tlaka. Smatra se da čovjek boluje od hipertenzije ako ima neprekidno (nakon nekoliko mjerenja) dijastolički tlak 90 ili više mmHg, a sistolički tlak više od 140 mmHg. Prema visini krvnog tlak hipertoničari su mogu podijeliti u četiri grupe: (Vidi tablicu).

Uzroci nastajanja hipertenzije mogu biti razna oboljenja, nasljedna sklonost, ali veliki utjecaj ima i prehrana. U liječenju hipertenzije često se koristi samo terapija lijekovima. Međutim, u blažim formama hipertenzije bolje je u većini slučajeva liječenje provoditi korigiranom prehranom i redovnom fizičkom aktivnošću. Ispitivanja su također pokazala da liječenje uz lijekove daje bolje rezultate ako se kombinirano primjenjuje adekvatna prehrana.

Preporuka za prehranu i smanjivanje hipertenzije

- Smanjiti prekomjernu tjelesnu težinu
- Smanjiti količinu natrija u hrani
- Povećati količinu kalija u hrani (odnosno povećati omjer kalija i natrija u korist kalija)
- Povećati količinu kalcija u hrani
- Smanjiti ukupne masnoće u hrani

- U hrani povećati masnoće s nezasićenim masnim kiselinama, a smanjiti masnoće sa zasićenim masnim kiselinama u hrani
- Ograničiti uzimanje alkohola
- Smanjiti uzimanje kave
- Povećati dijetna vlakna u hrani
- Jesti raznoliku hranu.

Za duži život jedite jabuke i salate

Istraživački Oxfordskog sveučilišta potkrijepili tvrdnje o tome da zdrava hrana smanjuje smrtnost / Ispitano 11.000 osoba tijekom 17 godina

U istoj životnoj dobi, među vegetarijancima i ljubiteljima voća i povrća stopa smrtnosti je niža za 20 posto od one cjelokupnog pučanstva, prema ispitivanju objavljenom u najnovijem broju britanskog medicinskog časopisa **British Medical Journal** (BMJ).

Skupina istraživača Odjela za epidemiologiju sveučilišta u Oxfordu došla je do tog zaključka nakon što je više od 17 godina pratila populaciju od 11.000 osoba do koje je, između 1973. i 1979. godine, došla u vegetarijanskim trgovinama ili preko pretplata na časopise namijenjene zdravlju i prehrani. Ta je populacija, smatra se međutim, već bila posebno zaokupljena zdravim životom. Među njom je, primjerice, bilo manje pušača od nacionalnog prosjeka (samo 19 posto). Ukupno 43 posto ispitanika bili su vegetarijanci, 62 posto jelo je integralni kruh, 38 posto oraha ili suho voće, 77 posto dnevno svježe voće, a 38 posto sirovu salatu svakog dana.

Svi sudionici, 4.336 muškaraca i 6.435 žena, pristali su na medicinsko praćenje do kraja ispitivanja, koje je bilo predviđeno za 31. ožujka 1995. godine.

Epidemiolozi su tada pristupili procjenama očekivanog broja smrtnih slučajeva i njihovih vjerojatnih uzroka.

Nakon završenog promatranja, konstatare su da je kod ljubitelja svježeg voća i povrća smrtnost od infarkta niža za 24 posto od one cjelokupnog stanovništva te da je smrtnost od cerebralno-vaskularnih bolestiju (moždana kap) smanjena za 32 posto.

Općenito su epidemiolozi ustanovili da je stopa smrtnosti od raka kod muškaraca strogih vegetarijanaca ili čak samo upornih potrošača voća i povrća bitno niža od one kod muškaraca iz ostatka populacije. Taj zaključak vrijedi za sve vrste karcinoma - želuca, crijeva, rektuma, bronhija, pluća - i druge bolesti (respiratornog sustava, cirkulacije, probavnog ili urinarnog trakta i dijabetesa).

Kod žena, bogata prehrana ranim voćem i povrćem takođe smanjuje opasnosti od raka i drugih bolesti.

IZLOŽBA - Čazim Sarajlić Samostalna izložba slika

Ovih dana imamo jednu veoma zanimljivu izložbu slika u Oratoriju Franjevačkog samostana sv. Petra i Pavla u Tuzli.

Izložba je otvorena od 5. do 15. listopada 1996. godine. Autor je izložio 24 rada.

Izložba predstavlja svojevrsan umjetnički događaj u našem gradu, a izložbeni prostor u Oratoriju ispunjen je bojama i porukama Čazima Sarajlića, rođenog u Tuzli, koji živi i radi u Tuzli, bavi se i likovnom kritikom i esejistikom.

Evo, što kaže sam autor: "Danas ja pred radoznale oči posmatrača podastiram, nešto što je

moja lična dvogodišnja preokupacija. Nakon ovog kravog rata, nakon one napredne atmosfere kada su sve tablice polupane, ja sam ostao sam sa svojom tugom, sa nekim samo meni poznatim snatrenjima. Pokušao sam uči s one strane u jedan čudesni svijet, u neki kolorit od krvi i mesa, za koji skromno mislim da je moja osobna, moj lični ljudski, kreativni poriv i ponor. Sa sobom i u sebi nosio sam sumnju tog neizostavnog pratioča, da li bih mogao bolje i to bolje da li je to ono pravo. U tom sučeljavanju između sumnje, građene u širokom rasponu, tražio sam i otkrivao vrijednosti, brisao i ponovno nanosio magičnu masu kolorita, sazdanog od ličnih traženja.

Koliko sam i da li sam u tome uspio, ne znam...

HG

TIHO, TIHO DOLAZI NAM JESEN

Čini li se i vama da je vrijeme opet nekako požurilo i da je jesen stigla prerano? Jer, nije tome tako davno kad smo puni predsjednog elana pozdravili prvi dan proljeća, radosni što priroda, nakon dugih zimskih mjeseci, ponovno nudi obećavajuće zelene pupove, mladu travu i sve ono što je u našoj svijesti čvrsto i neporecivo povezano s buđenjem novog života, početkom i svakako nadom. Nasuprot tome, jesen je izvjesnost, doba kad se već sve zna i kad su očekivanja svedena na najmanju mjeru, a njezin prvi dan samo je najava skorog kraja jer velik kotač mijena samo što nije prešao puni krug.

Možemo, posve prozaično i matematički točno, svoditi račune; na kraju krajeva, kako smo sijali, tako ćemo i žeti. Romantičniji se mogu prepustiti plimnom valu jesenske sjete pa lamentirati o prolaznosti, smislu i besmislu; ruku na srce, ima li za koga bolje inspiracije nego što je uvelo, smežurano lišće nekog kišovitoz jesenskog dana.

Slikarsko će oko uživati u bogatstvu jesenskih tonova, punih i toplih, jer priroda umire rskošno i bez suzdržavanja, a paleta je u zenitu. Košare pune jabuka i šljiva, zrele dunje, zimnica uredno složena u smočnici, berba u vinogradu, kestjenjar na ulici - sve to miriše na jesen. Baš kao i zvuk piljenja drva "gospođa zelja i šljiva", dovikivanje berača po klijetima, svadbena zvona u ritmu tradicije - prava jesenska simfonija, istodobno i dur i mol, sjeta i pučka radost... (Vanda Starešinić).

Ostavljajući plodova za zimu iz našeg vrta

Prema svemu onome čemu se posveti mnogo vremena, ljubavi i truda, obično se ima sasvim poseban odnos. To važi i za dobro i lijepo uređen vrt i sve što je u njemu sijano, sadeno, zalijevano i brižljivo nadgledano tijekom razvoja. Kada polodovi sazru, vrtlar je nagrađen

za svoj trud oko njih. Ako usjeve ošteti suša, tuča ili jesenska kiša, a bude nedovoljno sunca, prinosi mogu biti nešto manji, ali će ipak pričiniti vrtlaru još veću radost.

Za kvalitet povrća, bobičastog i drugog voća veoma je važno vrijeme skupljanja i ostavljanja. Suviše rano obrani proizvodi nisu dovoljno ukusni i sadrže manje vitamina, mineralnih materija i šećera. Samo nekoliko sunčanih dana može sve to popraviti. Pri ostavljanju plodova za zimu treba paziti da se ne oštete. Oštećene proizvode treba što prije upotrijebiti, kako i se sprječilo daljnje propadanje. Krastavci su zeleni, a glatki. Krumpir se vadi kada se biljke počnu sušiti. Bijeli luk je zreo.

I doba dana, kao i dani povoljni za određene vrste povrća, važni su za kvalitet i dobro održavanje proizvoda preko zime. Salata ima najveću vrijednost ako se odsječe ujutro još pokrivena rosom. Po suhom vremenu treba brati bilje, jagode, grah, paradajz i krastavce. Beru se prije podne, a, ako to nije moguće, onda predvečer.

Za zdravu ishranu najkvalitetniji su svježi proizvodi koji se svježi donose iz vrta i odmah upotrebljavaju. Za zadovoljavanje svojih potreba preko zime nastojte da svoje proizvode sačuvate na način koji će im u njmanjoj mjeri oštetiti vitaminsku vrijednost, ukus i aromu.

ZA OSTAVLJANJE PROIZVODA IZ VLASTITOG VRTA KORISTI SE PET NAČINA:

1. Kad god je to, s obzirom na klimu moguće, povrće treba ostaviti na gredicama i otuda ga uzimati po potrebi.

2. Drugi dobar način jeste da se proizvodi sklone od mraza u podrumu, na pripremljenu toplu gredicu ili u takozvani klimatski sanduk napolju.

3. Duboko zamrznuti proizvodi sačuvati će se u zamrzivaču.

4. Povrće se može ostaviti kao klasična zimnica, ukuhanjem ili steriliziranjem u teglama.

5. Proizvodi se mogu osušiti.

Kad je riječ o povrću koje se može ostaviti na gredicama, treba voditi računa o lokalnim zimskim uvjetima, naročito o najnižim zimskim temperaturama. Ponegdje se napolju mogu ostaviti zimski vrsta kelja, poriluk, celer, mrkva. Treba ih zaštititi nasipanjem zemlje, a po potrebi lišćem i plastičnom folijom.

Najbolja temperatura u podrumu na kojoj će se održati kvalitet proizvoda iznosi zimi između +1 i +4 stupnja C. Vлага treba biti 75 do 90%. Zato je u

podrumu najpogodnije tlo od nabijene zemlje. Ako je zrak suh, zimnicu treba pokriti plastičnom folijom da bi se što manje isušila.

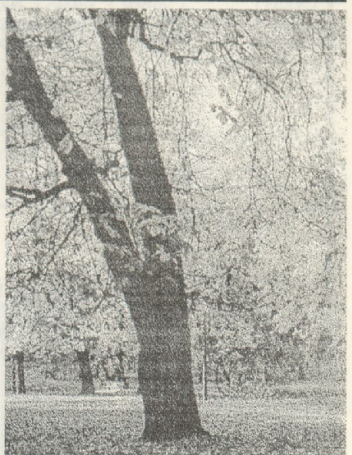
Krumpir će sačuvati svoj kvalitet sve dok ne proklija. Zato treba klijanje što duže sprečavati. Krumpir treba svakog tjedna rukama dobro promiješati jer se promjenom položaja klijanje usporava.

Korjenaste vrste povrća: mrkva, cikla, repa, crna rotkva i drugo ostat će svježije ako se zakopaju u vlažan pijesak. Prije ostavljanja ne treba ih prati jer će početi trunuti.

Ako nemate odgovarajući podrum, morat ćete čuvati napolju. U zemlji u vrtu ukopajte takozvani klimatski sanduk od eternita ili stiropora. Na gornjem dijelu treba imati prorez za zrak. Povrće treba razdijeliti po manjim korpama ili sandučićima, a zatim poredati u veliki klimatski sanduk. Za voće treba imati poseban sanduk, jer ono nepovoljno djeluje na ukus povrća. Sanduk treba pokriti i zaštititi zbog vlage i miševa.

Topla gredica u vrtu također je pogodna za čuvanje proizvoda, ako se iznutra dobro izolira od hladnoće. Važno je spriječiti da hranu ne nagrizaju miševi i da je kiša ili snijeg ne kvasi.

Duboko zamrzavanje graška, graha, karfiola, malina i drugog,

bolje je od klasičnog ukuhanja, odnosno stavljanja u tegle. Zamrzavanjem se očuva više hranjivih materija nego raznim tloplim postupcima sterilizacije. Sve što se zamrzava treba zamrznuti bez dodavanja šećera.

Sve što može ostati svježe ne treba konzervirati, jer se najbolje materije gube pod djelovanjem toplote.

Ukiselite dosta kupusa. Između slojeva nabijenog i posoljenog kupusa pospite razne mirišljave i ljekovite trave, naročito kim i bobice kleke. Kiseo kupus, pogotovo prijesan, zimi je najzdravija hrana zbog vitamina i minerala koje sadrži.

Pojedini proizvodi se mogu osušiti i spremiti za zimu. Crni i bijeli luk treba isplesti u vijence. Vijence objesiti u suh podrum ili na tavan. Osušiti i dovoljno mirišljavi trava i drugog bilja za upotrebu u kuhinji.

Gospodarska BANKA Sarajevo

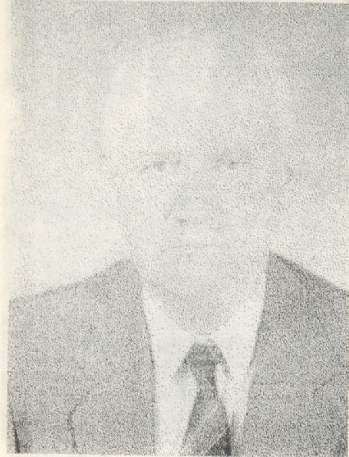
GOSPODARSKA BANKA dd SARAJEVO je osnovana u travnju 1993. g. na temeljima poslovnog ugleda i sedamdesetogodišnje tradicije Štedionice Hrvatskog kulturnog društva NAPREDAK. Njeno poslovanje se zasniva na već dokazanim i provjerenim kvalitetama, u spoju sa idejama koje odgovaraju novom vremenu.

Razvoj poslovnih odnosa s inozemstvom je osnovna odrednica GOSPODARSKO BANKE dd SARAJEVO, a njen položaj čini je prirodnim putem za takve financijske transakcije. Kao NOVA BANKA, bez ikakvih opterećenja i hipoteka iz prethodnog razdoblja i ranijeg sustava, GOSPODARSKA BANKA dd SARAJEVO je u mogućnosti da svoje poslovanje zasniva na zdravim i suvremenim principima.

Dobar savjet, uslužnost, poslovnost i poverljivost stručnjaka GOSPODARSKO BANKE dd SARAJEVO će Vam pomoći da nađete najbolje rješenje i uspješno koristite gospodarstvene pogodnosti koje neizbježno nastaju razmahom investicijskih aktivnosti u Sarajevu i Bosni i Hercegovini.

Naši bankari svojim iskustvom će podržati i nastojanja poduzetnika iz Bosne i hercegovine da se uključe u suvremene gospodarstvene i financijske tokove u Europi i svijetu.

Gospodarska banka
71000 Sarajevo
Ulica Marsala Tita 56
Tel. 00 387 71 / 44 29 59
Tel./Fax. 00 387 71 / 44 46 05

MR. PERO VASILJ

Pero Vasilj iznenada je preminuo 29. rujna 1996. u 67. godini života. Ispraćaj iz Tuzle je obavljen 1. listopada ispred Komemorativnog centra, a sahranjen je na gradskom groblju u Živinicama istog dana.

Pero Vasilj rođen je 1929. godine u Međugorju. Gimnaziju je završio u Tuzli, Ekonomski fakultet u Zagrebu, a postdiplomski studij u Beogradu. Časno je prošao kroz rat i poslijeratnu izgradnju. Radno andažiranje u Tuzli: načelnik za privredu sreza, direktor Komunalne banke, Privredne banke, Invest banke, a na kraju generalni direktor Kreditne banke, koju je osnovao 1990. godine.

Jedan je od prvih ljudi u općini Tuzla, koji su osnovali HDZ. Bio je inicijator aktivnosti u organiziranju referenduma za cjelovitu Bosnu i Hercegovinu. Radio je na os-

nivanju HVO-a sjeveroistočne Bosne i bio je prvi predsjednik. Nosilac je ideje o zajedničkoj borbi protiv agresije na BiH i stožer dobrih odnosa naroda na ovim prostorima. Kao stručnjaka prihvatili su ga kolege stručnjaci, a kao političara kolege političari. Bio je političar koga su cijenili svi narodi na ovim prostorima. Političar i dokazani borac za cjelovitu Bosnu i Hercegovinu i čovjek, koji za svoj narod nije tražio ništa više nego što je smatrao da trebaju imati i drugi. Zagovornik pune nacionalne afirmacije hrvatskog naroda, učesnik Sabora Hrvata Bosne i Hercegovine. Bio je protiv odlaska Hrvata s ovih područja i zagovornik povratka onih koji su otišli. Dobar političar koji je imao političku viziju i koncepciju obnove i razvoja Bosne i Hercegovine.

Pero Vasilj je bio čovjek nemirna duha, širokog obrazovanja i interesiranja. U stalnom istraživanju načina afirmacije hrvatskog naroda i podizanja ukupne kulturne razine na ovim prostorima. Član Skupštine Društva Hrvatski dom i utemeljitelj i prvi predsjednik Hrvatskog kluba "Ivan Mažuranić", mjesta za njegovanje politike, kulture,

znanosti, jezika, književnosti, športa, privređivanja, kao osnove za razvitak življenja i zajedništva u različitostima s drugim narodima na području Federacije.

Ogroman doprinos je dao kao predstavnik svoga hrvatskog naroda u Skupštini BiH. Bio je zastupnik u Europskom parlamentu, u ime Skupštine BiH.

Čovjek ogromne radne energije

i angažiranosti, ostavio je duboki trag na ovim prostorima BiH. Bio je čovjek koji se pamti. Prebogati život i stalno dokazivanje činili su osobu koja nikada nije gubila moral i nadu, nije se predavala, išla je naprijed, a rezultat toga bili su uspješni rezultati u organizacijama u kojima je radio i vodio ih.

Gubitak što ga hrvatska zajednica, institucije gdje je bio angažiran i prijatelji obitelji Vasilj osjećaju, ogroman je.

Suosjećamo svu tugu i bol s njegovim najmilijima i izražavamo im najdublju sućut.

HG

AH, TA DANAŠNJA DJECA

Dana 18. listopada 1996. godine u 16 sati u dvorani Tuzlanskog kazališta biti će prikazana kazališna predstava "Ah, ta današnja djeca" u izvođenju Dječjeg kazališta iz Osijeka.

Ovo je prvo gostovanje ovog kazališta u Tuzli. Organizator gostovanja je Društvo "Hrvatski dom" Tuzla i Konzulat Republike Hrvatske u Tuzli.

PISMO JEDNOG HRVATA!

Obavještavam vas da sam dana, 24. 9. 1996. godine u Živinicama oko 14,30 sati pretučen na javnom mjestu, a zatim i u autu Armije RBH. Pretučen sam od strane visokog oficira naše Armije Kabaši Rame koji radi u 25. diviziji u Živinicama.

Ja sam umirovljenik, a da bih preživio, prodajem novine "Front slobode" i Oglasnik TPK-a na području Tuzle i šire regije.

Dana, 24. 9. '96. godine navedenu novinu sam prodavao u Živinicama, raznoseći od firme do firme. Kada sam ušao u slastičarnu "Bosna" koju drži Albanac, nudeći novinu, došao sam do stola za kojim je sjedio navedeni oficir. Odmah me je počeo provocirati pitanjima zašto prodajem komunističke tuzlanske novine, zašto ne prodajem Alijine novine, odnosno Alijine slike. Odgovorio sam mu da me pusti na miru i da mi je dosta i Ilije i Alije. Kabaši je skočio na noge, pitajući me šta imam protiv Alije, a onda me udario dva puta nogom u stomak i prepone. Zatim me zgrabio za desnu ruku i vukao me do auta koje je imalo tablicu na kojoj je pisalo Armija BiH.

Razjareni oficir je otvorio vrata zadnjeg sjedišta i ušutirao me u auto, psujući mi majku i djecu šokačku. Zatim je pozvao vojnog policajca - mladića da me čuva. Visoki oficir naše Armije je negdje otišao i nije ga bilo oko 10 minuta. Po povratku ušao je u auto i prije nego je krenuo, udario me je dva puta pesnicom u tjeme glave i lijevu slijepočnicu govoreći da će mi kosti samljeti. Ovo je u autu sve gledao focirov potčinjeni policajac, a prethodnu tuču u poslastičarnici gledali su prisutni građani Živinica koji mene dobro poznaju i koji su fićukali potezu oficira.

U putu, za vrijeme vožnje prema stanici vojne policije, a u strahu da će me tući, zamolio sam vozača-officira da idemo prethodno do prostorija HDZ-a kako bih zatražio zaštitu, jer sam ja Bosanski Hrvat. Visoki oficir mi je opsovao majku, djecu i HDZ-u, govoreći da će mi pesnicama dati zaštitu.

Kad smo došli do stanice VP, ja sam dao pismenu izjavu, a bolesni oficir je nekud otišao. Predpostavljam da je otišao nastaviti piti.

Visoki oficir Armije BiH je bio u uniformi i naoružan pištoljem. Građani Živinica koji su bili prisutni sceni razjarenog oficira su ogorčeni i mahom su solidarni samnom.

Ja sam rođen u Sanskom Mostu prije 61. godinu, a u Tuzli sam preko 40 godina. Obavještavam vas da je moj život ugrožen.

ILIJA GRGIĆ, TUZLA

Javna ustanova
Srednja muzička škola u Tuzli
rapisuje

OGLAS

za prijem radnika u radni odnos na neodređeno vrijeme
1. SEKRETARA ŠKOLE

Pored općih uvjeta predviđenih Zakonom, kandidat treba ispunjavati i posebne uvjete:

- visoka školska sprema: Pravni fakultet;
- najmanje pet godina radnog iskustva;
- po mogućnosti da je osoba ženskog spola;
- poznavanje daktilografije.

Oglas ostaje otvoren osam dana od dana objavljivanja. Prijave sa potrebnim dokumentima dostaviti na adresu: Srednja muzička škola Tuzla, Zmaj Jovina 1. Nepotpune i neblagovremene prijave neće se razmatrati.

7. listopada 1996. godine navršavile su se 3 godine od smrti našeg dragog supruga i brata

RAJMUNDA (MARTIN) MEŽE

S ljubavlju i poštovanjem čuvat ćemo uspomenu na njegovu plemenitost i dobrotu.

Supruga Jadranka i sestra Ana-Ida.

ROBERT STRAUSS	HRVATSKI BLAŽENIK, KANONIZI- RAN 1995.	OBARKA	NAPLAVINA	MALE TEŽINE, LAGAN	PRIHOD UMIROV- LJENIKA	LATINSKI PRIJEDLOG	OZNAKA ZA KULU U SAHU	OSOBA BEZ DRŽAVLJAN- STVA	FLOD, LETINA	VELIKA RJEKA U ITALJI	LEMES, RACONIK	ZNAK ZA SIMENS	ŽDRUBE ARAPSKOG KONJA	OBRADA SIROVOG KAUČUKA	LEGEND- DANSKI KRALJ IZ VII ST.	TRUD, NAPOR	SAVEZNA DRŽAVA U SAD	
TLAKO- MUJER										REGIJA U TOKU SAVE VRSTA RISA								
USKUN BOGAT KROMCOM							POKORNOST ENGLJSKA PLEMIČKA TITULA					STRAŽAR NARODNO MUSKO IME						
PREVIJAC RANA						NACII OBJEVLJANJA PJEŠCANI SPRUD				ZALBE NA VISI SUD EG GLUMAC SARIF								
VELIKI VODENI GMZAVAC									ULOGA NAZIV ZA "SNJEŽNOG ČOVJEKA"				POSLEDNJI IND.KRALJ RITE					
OBLIK ŽENSKIH NOGU				SORTA KRUSAKA												MAG, NEODJEVENI SAMOĆE		
"KILO- AMPER"			FILMSKI ARHIV									ČILO, VESELO					NEUTRON VRSTA PLETIVA OD KONOVA	
POLJUMJER KUGLE	MORSKI PUZIC	VRH KIL- MANDZARA						TEŽINA OMOTA ROBE RUMUNLIJA					STAZA ZA AUTO-TRKE ZVIJEZDJE JUZ NEBA					
SVETAČKA SLIKA						USKONOSNI MAJMJUN SVETA TAJNA					SVEŽANJ SPIGA						ZAPALJIVA SMJESKA ZA FUKENJE BOMBI	
KEMJSKI ELEMENT					ŠVEDSKA								ŠPANJOL- SKA		GL GRAD JORDANA			
					ZBRKA, MIEZ								JEDNOGOD. OREŽANA LOZA, LUCANJ					
ŽENSKO IME																		
NAPOLJE				PERSIN GRADIĆ U ITALJI NA PRAVI												JUNACKI SPJEV TROPSKO DRVEĆE		
ČETVRTO SLOVO ABECEDA	RIMSKI BOG LJUBAVI DIZALICA																	
MJESTO ODREĐIŠTA								PLEMENTI PUN	FRANCUSKI GRAMATIKI CLAN	'ACTUAL TEST NUMBER'	PETI GLAS GLAZBENE LJESTVICE	GLAZBENA OZNAKA	HEBREJSKO MUSKO IME PRITSAR, TLAKA				LITAR POČETNO SLOVO IMENA	
BUSTAVI METAL						RUJANSKI BLAGDAN BMD GARDEROBA										RUEČNA RIBA		
OTRAGA POZADI				TOVAR BREME														MRJEST
KRALJ SAD NEBRASKA				ZBOR SASTANAK						SPORTSKO IGRALISTE SLOV.PJESNIK MART							DOMAĆE PERNATE ZIVOTINJE	
	RADAR		POP- MELODIJA PRIVRŽENA					BLOK ZA BILJESKE ROJTE						KRST JEDINICA RADIO- AKTIVNOSTI				
	DRAGA LJUPKA									VRSTA PLETILA ZILA KUCAVICA			ZABLJI UDOVCI GAJ, PRISTAN					
KALUP OSNOVNA MUJERA						UKRASNI CVIJET KRETLANJE KROZ ZRAK							GLUMICA OREMOVIC				RIMSKI BROJ 4 IZDAJ NEGODOVANJA	
NAJTANJE SOVO	JAVNI POZIV AM.NOVIN. AGENCIJA							CLAN SENATA RUEKA										PREDGRADJE TEHERANA "SLIČNO"
INDUST BILJKA				TLO ZEMLIŠTE RADIUS														
TEHNIČKE SPRAVE										PROGRAM AM. LETOVA NA MJESEC								VRSTA CVIJETA, TULIPAN

Rješenje križaljke iz broja 52.

MAROKANKA, AMONIJA, ATAK, PETROV, BIRATI, RIS, MAH, IZUMITI, AM, IKAKO, RAJ, MALINE, O, JA, OSKULACIJA, ADEN, A, OBLO, OCRNITI, IVO, OKRAJAK, NINATI SE, ZDRAVO MARIJO, ATONA, OME, IT, P, ANTO, RATAN, AMK, UR, AMARAT, PLAKAT, AJA, R, RI, ALA, S, LIK, ETAPA, VELIKA GOSPA, NANINO, IMENA, OSA, KREKET, M, REMI, AMARINI, ORALO, ERO, ASIMILAT, SOLAR, P, ZAVAL, NA, AKTI, VA, KIPARICA, STO, DRIL, PANEL, CI, SVILA, UNA, OPAL, SATIRA, OPASAN

Hrvatski Glasnik

INFORMATIVNO POLITIČKI DVOTJEDNIK

● Glavni i odgovorni urednik: Mr. Ljubomir Aždajić ● Urednik: Juraj Novosel ● Lektor: Marica Petrović ● Osnivač i izdavač: HKD "Napredak" ● Redakcija: Matije Gupca br.8 Tuzla, tel. 237-171, Fax 82 14 20 ● Tehničko uređenje i kompjuterska priprema: Mr. Branko Lukić i Slobodan Bašić ● Tisak: "PRINTCOM" Tuzla ● Račun ZZPP Tuzla 12200-678-000-2025274 - Hrvatski dom - za Glasnik ● List je upisan u evidenciju javnih glasila pod rednim brojem 05/93 - 15.03.1993. ● Cijena za inozemstvo 3 DEM

DAMM

D.O.O. PODUZEĆE ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU I USLUGE TUZLA

TUZLA Salineatrans

Vrši usluge prijevoza putnika
Telefoni: Tuzla 239-438; 239-350
Zagreb 01-615-6911;
615-6906.

hotel tuzla

»PEPEX« d.o.o. TUZLA

Preduzeće za prijevoz putnika u tuzemnom i inozemnom
cestovnom prometu, ugostiteljstvo i turizam

Tuzla, Ul. M. Fizovića Fiska 1
Tel./Fax: 99387 75/ 222-973
Telefon: 99387 75/ 32-490
Mobitel: 099/ 453-537
099/ 453-538

Zagreb, Ul. Turinina br. 8/II
Tel./Fax: 99385 1/ 660-1560
Mobitel: 099/ 453-537
099/ 453-538

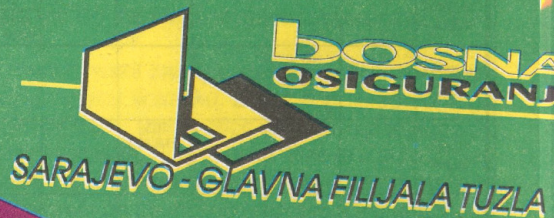

HRVATSKI DOM "GRADOVRH" d.o.o.

HRVATSKI RADIO SOLI

92.7 MHz

HB

D.O.O. "BRISTOL" TUZLA

LIPROM

DIONIČKO DRUŠTVO ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU TUZLA